

ARGIA

~~BARKATU~~ INFORMATZEN JARRAITUKO DUGU

Espainiako Mozal Legea borrokatzera goaz

EGIZU, EGIOZU, ASTERO BERRITZEN DEN OPARIA EREIN KAZETARITZA INDEPENDENTEA

HARPIDETU:

ARGIA ASTERO, HILEAN 12 € BAINO EZ.

ARGIA HAMABOSTERO, HILEAN 7 € BAINO GUTXIAGO

ARGIA HILERO, HILEAN 4 € BAINO GUTXIAGO

943 371545

HARPIDE@ARGIA.EUS

WWW.ARGIA.EUS/HARPIDETZA

Urte osoko harpidetza	
☐ ARGIA ASTERO, hilean 12€ baino ez.	☐ ARGIA ASTERO, hilean 12€ baino ez.
☐ ARGIA HAMABOSTERO, hilean 7€ baino gutxiago.	☐ ARGIA HAMABOSTERO, hilean 7€ baino gutxiago.
☐ ARGIA HILERO, hilean 4€ baino gutxiago.	☐ ARGIA HILERO, hilean 4€ baino gutxiago.

PANORAMA

- 16 Asteko argazkia
- 18 Albisteak
- 20 Gazteluko Plazatik
- 21 Hor Dena Gailu
- 22 Net Hurbil

IRITZIA

- 29 Estitxu Garai Artetxe
- 30 Mikel Basabe
- 31 Jon Alonso
- Joanes Etxebarria
- 32 Irati Elorrieta

Gaizka Aranguren komunikatzaile iruindarrarekin solastu gara.

(ARGAZKIA: DANI BLANCO)

- 40 BIZI BARATZEA
- 42 DENBORAREN MAKINA
- 43 ARGIA KOMUNITATEA
- 48 KULTUR KRITIKA
- 50 ZUZENeko EMANALDIA
- 51 DENBORA-PASAK
- 52 ARGi-KONTRA:
ALEJANDRO CEARRETA
- 54 BERANDUEGI

AZALEKO IRUDIA: JOSEBA LARRATXE

SAKONEAN

4 | ARGIA MOZALIK GABE

24 | Gaizka Aranguren, ondare immaterialaren bilketaz eta zabalkundeaz / Reyes Ilintxeta

34 | Itoitz: debekatuta ahaztea / Urko Apaolaza Avila

37 | Manex Agirre, euskara teknikari Arabako Zuiako kuadrillan / Miel A. Elustondo

44 | Lantainako ahuenak / Itxaro Borda

ARGIAren oharra: Joan den asteko ARGIAren Hor Dena Gailu sailean argitaratutako irudian, Etxepare Institutuko zuzendariaren kreditu txartelarekin urtebetean 100.000 euro gastatu zituela esaten zen. Datua ez da zuzena. Gastu horiek ez dagozkio zuzendariaren visa txartelari, baizik eta bulegoko lantaldeak bi urtean –eta ez bakarrean– egindako bidaia guztietako gastuei.

ARGIA KOMUNIKAZIO PROIEKTUA HARPIDEDUNEN ETA LAGUNTZAILEEN BULTZADAREKIN ATERATZEN DUGU AURRERA. MILA ESKER DENOI.

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

DOAN ETA LIBRE

ARGIAKO EDUKIAK KOPIATU, MOLDATU, ZABALDU ETA ARGITARA DITZAKEZU,
GURE EGILETZA AITORTU ETA BALDINTZA BERETAN EGINEZ GERO.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Ametzagañña Taldeko parteidea.

Lehendakaria: Bego Zuza. **Zuzendaria:** Estitxu Eizagirre.

Erredakzioa: Ane Urkola, Axier Lopez, Estitxu Eizagirre, Garbine Ubeda, Gorka Bereziartua, Iker Oñate, Jon Torner, Lander Arbelaiz, Mikel Asurmendi, Mikel Garcia, Onintza Irureta, Pello Zubiria, Unai Brea, Urko Apaolaza, Xabier Letona.

Diseinua: Sergio Labrador. **Argazkilaria:** Dani Blanco.

Produktzioa: Antza S.A.L.

Harpidetza: Iratze Agirre.

Salmenta: Idoia Arregi, Ixabel Bereziartua, Karlos Olasolo, Maite Arrieta, Olatz Korta.

Idazkaritza: Aloña Sorluze, Bego Zuza.

Administrazioa: Jone Arzallus, Mari Karmen Loraite, Marijo Aiertza.

Web garapena: Asier Iturralde. **Ikerketa:** Andoni Zulaika.

HELBIDEAK:

Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxa: 943 361048.

Lapuri, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 473163.

Bizkaia: Eleizalde 1, 2-D. 48600 Sopela. Tel: 94 6765580.

Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285.

POSTA ELEKTRONIKOAK:

Komertziala: komertzial@argia.eus. Harpidetza: harpide@argia.eus. Erredakzioa: kazeta@argia.eus.

Interneten: www.argia.eus.

Lege gordailua: SS 837-2012. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E.

Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: iametza interaktiboa, S.L.

HARPIDETZA:

Euskal Herria eta Espainiako estatua: astero, 12 € hilean; hamabostero, 6,5 € hilean; hilean behin, 3,5 € hilean.

Beste atzerriak: 15 € hilean. Airez: 24 € hilean.

ARGIA MOZALIK GABE

ISILTZEN BAGARA DENA GALTZEN DUGU

Mozal Legea aplikatuz lehen zigorra jaso dugu.
Editorial hau da ARGIA egiten dugunon erantzuna.

Argazkiak: Dani Blanco

Isiltzen baldin bazara ez dago problemarik. Esatea erabakitzen duzunean sartzen zara eremu labainkorrean, beste norbaiti gusta ez dakioken zerbait adieraz dezakezun lurretan. Eta hitz egitea kontu pribatua izan ordez publikoa baldin bada, mezuaren hartzaile kopurua bezainbeste ugaritzen dira problema potentzialak. “Hobe publi-

katuko ez bazenu” eta “ez dut adierazpenik egingo” guztien aurka borrokatu behar izaten dugu kazetariok egunero eta, gezurra esango genuke batzuetan borroka galtzen dugula onartuko ez bagenu.

Hori gertatzen denean ofizioak mutazio bat jasaten du, ez da gehiago kazetaritza, harreman publikoen eremuan sar-

tu gara: hedabideetan eragiteko indarra daukan norbaiten transmisio-tresna huts bihur daitezke kazetariak. Isilik daude, hizketan ari diren arren, “tokatzen ez den” ezer egiteko aukerarik ez daukatelako.

Lan honen zailtasun handienetakoa da nagusi diren botere-harreman, balore-sistema eta inertzien kontra aritzea.

Horiek kolokan jartzeko moduko galderak egiten hasten garenean eskaintzen diogu zerbitzurik onena gizarteari.

Bestela ere zaila zena asko oztopatzeko legea jarri zuen indarrean Espainiako Gobernuak 2015ean. Herriarren segurtasunaren kontzeptua desitxuratzen duen "Mozal Legea" kazetariak beren buruei logika prebenti-

boa aplikatzeko pentsatuta dago: ezer esan aurretik, kasu eman ondorioez. Zuzenbidearen alorreko hainbat adituk nabarmendu duten moduan, ez die herriarrei argi uzten zergatik zigor ditzaketan eta zergatik ez; eta horrek indar polizialei euren legea ezartzeko modua ematen die.

"Badaezpada isildu" dio Mozal Legearen sen arruntak

Adibidez, 52. artikuluan zehazten da gertakari baten lekuko izan den agentearen deklarazioa nahikoa dela isuna jartzeko. Baimenik gabeko manifestazioak deitzen eta promozionatzen dituztenentzat ere, isunak. Baina manifestazioa promozionatzen ari al da haren berri emateko sare sozialetan argazkia publikatzen duen kazetaria? Ez dakigu. "Badaezpada ez egin", dio legeak ezarri nahi duen sen arrunt berriak. "Gorde kamera hori", "amatatu telefonoa", "circulen, aquí no pasa nada". 36. artikuluan arau hauste oso larritzat jotzen da "herriarren segurtasuna asaldatzea": zer esan nahi du horrek? Parlamentu bateko osoko bilkura etetea, kalean protesta egitea, trafikoa moztea? Ez da zehazten. Eta ez da zehazten zer den poliziari "errespetu falta" adieraztea: keinu itsusi bat? Bideoz grabatzea ote? Non jartzen da muga? Nork jartzen du?

Galdera horietako batzuen erantzuna jaso dugu ARGIA n joan den astean: Axier Lopez kazetariak martxoaren 3an egindako lana delitutzat jo du Espainiako Gobernuak Gipuzkoan duen ordezkariak. Zergatik eta poliziak egun argiz kalean egin zuen atxiloketa erakusten duen argazkia Twitter bidez zabaltzeagatik. Askotan egin izan dugun lan mota da eta oztopoak oztopo, egiten jarraituko dugu, horrelako gertakarien berri ematea gure jardun normalaren parte baita. Ez dugu uste, jaso-tako zigorrean iradokitzen den bezala, inori "baimenik eskatu" behar diogunik gure lana egiteko. Mozal Legea bigabea dela diogu, problema legea dela eta ez kazetaritza, eta horregatik erabaki dugu isuna ez ordaintzea eta helegitea jartzea.

Gure kazetaritzak ez du baimenik eskatzen

Proiektu hau inori baimenik eskatu gabe sortu zen, debekuak eta zentsura ezagutu ditu, gure lankideen atxiloketa

Bidelagun ezin
hobeia izan nuen
#KazetaritzaEzDaDelitua
kanpaina. Gaurkoa ez
da kasualitatea. Gora
#ARGIAMozalikgabe

Iraitz Salegi @EsanOzen

Mozal Legearen lehen
kolpeak ta ez dira azkenak
izango. Elkartasuna
@argia eta @axierL-ekin!
#KazetaritzaEzDaDelitua

**Kazetarien Euskal Elkargoa
@kazetariak**

Gernikan Berri Txarrak
Argia aldizkariko kazetariei
eskainitako kantua
#ARGIAMozalikGabe
#JMHgaztetxebira

Patxi Gaztelumendi @iPatxi

Nire elkartasun osoa
helarazi nahi diot Axier
Lopez Argiako kazetariari,
mozal legearen aurka!
#ARGIAMozalikGabe

Arnaldo Otegi @ArnaldoOtegi

Txalotzekoa+babestu
beharrekoa @argia ren
erabakia. Adb, harpidetza
eginez. Holako kazetariza
behar dugu #PiztuArgia

Oihana Bartra @OihanaBartra

eta tortura. Eta gure ibilbideak erakutsi digu eman dezakegun erantzunik onena grabagailua martxan jartzea dela, kame-rarekin fokatzea, argiak piztea. Jakin dezazuela. ARGIA jarraitzen duten horien-ganakoa da gure konpromisoa. Haiek baitira Mozal Legeak ezartzen duen ordenaren kaltetu nagusiak. Bi modutara: batetik, hau ez da ARGIAren aurkako eraso bakarririk; komunitate bati esker bizirauten duen hedabidea izanda, isun honek eta etor daitezkeenek eskatzen diguten dirua ARGIA babesten duten pertsona guztiei kendu nahi dietela ulertzen dugu. Bestetik, gure lana orain arte egin dugun bezala egiteari utziko bagenio, euren informazio-eskubidea urratuko litzateke.

Zer pentsatua ematen du Mozal Legea kazetari baten kontra aplikatu den lehenbiziko kasuan isuna jaso duen profesionala Euskal Herrikoa izateak. Komunikazioaren esparruan ere, bizi garen lekuak demokrazia batean gerta ezin direnak ezagutu ditu. Bi egunkari itxita, *Egin* eta *Euskaldunon Egunkaria*; eta *Egin* irratia; eta *Ardi Beltza* aldizkaria; baita Gaztesarea, Apurtu.org eta Ateak Ireki webguneak ere, besteak beste. Mozal Legea beste marka bat da, aipatutakoen aldean txikiagoa dirudiena, baina indarrean dagoen bitartean kazetaritza egiteko modu batzuk –Espainiako Estatuko botereek nekez onartzen dituzten horiek–, asko baldintzatuko dituen. Zer pentsatua eman beharko luke zigorra jasotzen lehena euskaraz argitaratzen den hedabide bat izateak ere. Hizkuntza bakarrean idatzita zegoen isunaren berri emateko jasotako idatzia eta, bistan denez, ez da informatzeko erabiltzen dugun hau. Gaztelaniaz zigortzen da euskaraz ari den proiektua, egunero darabilgun hizkuntza ez den beste horretan, euskaraz ez dakien euskal herritarrak ere, ulertu ahal izateko birritan irakurri behar duen Gobernuaren hizkera administratiboa. Hedabide honen ildo editoriala baldintzatzen saiatzeko neurri honek gogoeta eskatzen du: ezaguna da gure konpromisoa lan eginez aurrera egiten duen jendearekin, lan egin nahi baina ezin dutenekin, gure hizkuntzarekin, feminismoarekin, mugimendu sozialekin, ingurumenarekin, kulturarekin, elikadura burujabetzarekin, herri hau bere lurralde-osotasunean irudikatzearekin. Ezaguna, halaber, ekonomia

sozial eraldatzaileko enpresa garena: langileek hitza eta erabakia duten lantokira gatoz goizero, bizitza erdigunean jartzen duen ekonomia-eredua bultzatzen dugu informatzen ari garen bitartean.

Zigortuko al gintuzten hori guztia ez bagina?

Erakundeen babesarekin Mozal Legea indargabetu daiteke

Zorionez Mozal Legearen lehen kolpeak hedabide honen lan taldea hunkitzearainoko erantzuna jaso du euskal herritar askoren partetik. Kopuruagatik, ezin diegu erantzun azken astean jaso ditugun babes mezu guztiei, baina lerro hauen bidez den-denak eskertu nahi

ditugu. Bai hemengoak, bai atzeritik etorri direnak ere: horiek gabe nekez iritsiko zen albistea, argitaratu eta bi egunera, mundu mailako oihartzuna eman dion Associated Press agentziara. Horren ondotik nazioarteko hedabide handietan irakurri ahal izan da, besteak beste *The New York Times* eta *The Guardian* egunkarietan.

Ez genuke aipatu gabe utzi nahi, halere, oihartzun handi hori garrantzitsua den arren, Mozal Legea indarrean dagoen euskal lurraldeetako erakunde inplikazioa ere ezinbestekoa dela. Hego Euskal Herriko alderdi politiko nagusiek bozkatu dute Mozal Legearen aurka, eta hori egitea adierazpen askatasuna bermatzeko pauso garrantzitsua den

arren, ez da nahikoa. Legearen aplikazio zehatzen aurrean erakundeek erreakzionatu behar dute, osterantzean babesgabetasun sentsazioa areagotu egiten da kazetarion artean. Beharrezkoa da bidegabekeria honen aurrean jarrera aktiboa hartzea, jokoan dagoena demokraziaren zutabeetako bat den informazio-eskubidea baita.

Euskal Herriko erakundeetan bada-go kontsentsu nahikorik Foru Pasearen filosofia aplikatzeko: Madrilen legea atzera bota bitartean hura ez betetze-ko baldintzak jarri behar dira, azken finen, euskal hedabideen informatzeko askatasunaren aurkako neurriak autogobernuaren aurkakoak ere badirelako. Eta gure erakundeak ezin dira Moncloak

hemen ezarri duen ordezkari baten aipeten menpeko izan.

Asko dugu jokoan herritarren askatasunak murrizten dituen lege hau indarrean dagoenetik. Axier Lopezek eta beste zenbait kazetarik argi ikusi zuten hori iaz Kazetaritza ez da Delitua ekimena martxan jarri zutenetan. Egin zituzten aurreikuspenak betetzen ari dira, eta lege bidegabekeria salatzen nabarmendu den profesional bat bihurtu da, gainera, mozalaren lehen helburu. Guztion esku dago azkena ere izan dadila: interes partikularren, momentu politiko konkrituen eta alderdikarien gainetik, herritar guztion den eskubidea defendatzea ezinbesteko zeregina da. Alternatiba isiltzea da. Eta isiltzen bagara, dena galtzen dugu. ■

Kazetari eta harpidedun bezala ni ere erasotua sentitu naiz.
#KazetaritzaEzDadelitua
#ARGIAMozalikGabe
#IzanArgia

Bittor Alonso @bitoralonso

Askatasunari hegoak moztu nahi dizkieten aldiro @argia k jauzi bikoitza ematen du #bejondeizuela
#ARGIAMozalikGabe

Izar Mendiguren @itzulipurdika

Moxalak larrera eta kazetariak kazetaritza libreka egitera! Besarkada bana @axierL eta @argia-ko gainerako guztiei
#KazetaritzaEzDaDelitua

Gotzon Hermosilla @GotzonH

BERRIAko langile batzordeak elkartasun osoa adierazi die @axierL-ri eta @argia-ri
#KazetaritzaEzDaDelitua

Berria.eus @berria

Kazetariak isiltzen dituen gobernu batek oinarritzko eskubideak errespetatzen ez dituela besterik ez du erakusten

Pablo Iglesias @Pablo_Iglesias_

Mozal Legearen aurrean,
ARGIAri babes ekonomikoa
eman diote erakunde hauek

ERRENTERIAKO UDALA

Herriko Plaza z/g - Telf: 943 449600 • www.errenteria.eus

**MOZALIK
EZ**

Durungaldeko Adiskideen

gerediaga
elkartea

www.gerediaga.eus
gerediaga@durangokoazoka.eus

MOZALIK EZ

ELA
EUSKAL SINDIKATUA

AUTONOMIA
EKONOMIKOA, SINDIKALA, POLITIKOA

ela.eus

MOZALIK EZ

Kazetarita ez da delitua!

**MOZAL
LEGEARI
EZ!**

sortu

OÑATIKO UDALA

**Oñati,
dabilen herria**

www.oñati.eus

Oñatiko Udala, Foruen Enparantza, 1- Tel: 943 78 04 11

MOZALIK EZ

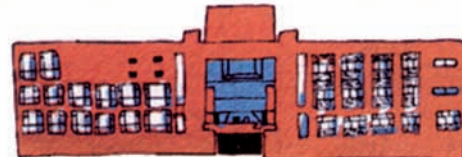
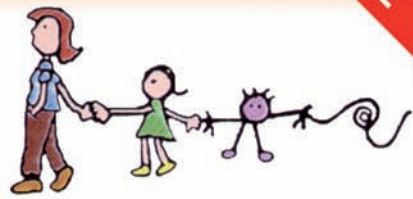

Eskubide
zibil eta
politikoen
aitortza eta
errespetua,

**Mozal
legeari ez!**

ehbildu

**HEZKUNTZA, FILOSOFIA ETA ANTROPOLOGIA FAKULTATEA
(Lehen Magisteritza Eskola)**

Oñati Plaza, 3 - Donostia 20018 | Tel: 943 01 84 57 | www.ehu.eus

MOZALIK EZ

Axier Lopez

“ISUNA ONARTUKO BAGENU, HURRENGOAK ZIGORTZEKO ATEAK PAREZ PARE IREKIKO GENITUZKE”

Zurrunbiloaren erdian harrapatu dugu ARGIAko lankide Axier Lopez (1979, Barakaldo). Mozal Legea aplikatu dioten lehen kazetaria da Euskal Herrian. Dozenaka elkarrizketa eman ostean, ostiral arratsaldean, patxadaz hitz egiteko tarte bat hartu dugu. Sei urte egingo ditu laster ARGIA.

Oso garbi du Mozal Legea borrokatu behar dela, eta indartsu dagoela dio kasua kolektibizatu denetik jasotako elkartasunari esker.

Lander Arbelaiz

@larbelaiz

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Gure lana egiteagatik halako lege injustu batek zigortua izatea ohorea dela esan zenuen albistearen jakin berritan. Serio ari zinen?

Lege honek hainbat eskubide urratzen ditu, kazetaritzara etorrira informazio eta adierazpen eskubideak. Gure lana egite hutsagatik isuna jasotzea, ez dakit ohorea den baina harro nago eginda-koaz, eta oraindik harroago kazetari eta kazetari ez diren hainbat herritar, mugimendu politiko eta herri mugimenduk emandako erantzunarekin.

Zigorrekin zer lortu nahi dute?

Arriskutsuena beldurra zabaltzea da. Hau bezalako kasuetan ez badago erantzun positibo eta kolektibo bat, zigorraren mamua gera daiteke. Kazetari batek bi aldiz pentsatu behar badu begien aurrean duenaz informatzeko orduan, lege zigortzaile honek irabazi duen eta guk zerbait gaizki egin dugun seinale. Beldurrari aurre egin behar diogu lehen unetik, eta gure kasuak horretarako baliu badu pozik egongo gara.

Kazetaritza delitu? Nora goaz?

Kazetaritza, edo informatzea delitu. Argazki batzuekin txio bat edonork egin dezake sare sozialen bidez, ez duzu ka-

zolari izan behar edo bost urteko ikasketarik behar. Boterearentzat deseroso diren zenbait gai ezkutatzeko asmoa dago atzean. Gure lanbidean delitu zantzuak irudikatu nahi dituzte, gu geu izan gaitzen geure buruaren zentsuratzaile.

Babes zabala jaso duzu. Euskal Herriaren hedabide mordoa, Hekimen elkarte, Euskal Kazetarien Elkarte, Espainiako Kazetarien Elkarte, PEN Kluba, albistearen nazioarteko hedabideetan jaso dute... nola bizi duzu gaia?

Isunarekin harrituta geratu ginen, atxiloteta honen gisako mila kasu jorratu ditugulako ARGIA. Bagenekien kasu honek zeresana behintzat emango zuela, aurrekariak bazeudelako. *Kazetaritza ez da Delitua* ekimena adibidez indartsua izan zen kazetaritzaren ikuspegitik, Iraitz Salegiren gaia jorratuz eta Mozal Legeari aurre eginez 470 euskal kazetari, argazkilaria, unibertsitateko irakasle batu ginelako. Baina ez genuen espero Euskal Herriko mugak gainditzeaz gain horrenbeste atxikimendu lortzea. Ez dugu isun honekin bat datorren inor aurkitu kazetaritzaren eremuan. Horrek dena dio. Maila politikoan eta sozialean PP hau defendatzen bakarrik geratu izanaren isla izan da jasotako elkartasuna.

Sentitu al duzu sektorearen baten falta?

PP bakarrik dago, baina nolabaiteko babesa du, hauteskundeak irabazi baititu. Sektore ekonomikoen babesa du, eta hauek hedabide batzuekin harreman zuzena dute. Hedabide horiek dira horrelako kasuen aurrean isiltzen direnak. Isiltasunaz ere hitz egin behar da, eta gertuko kasu gisa Vocento har genezake. Espainiako Estatu mailan zigortu duten lehen kazetarietako bat Euskal Herrikoa izanik, Vocentoren hedabide gehienek ez dute aipatu ere egin. Mexikon hizketan ari dira, *Associated Press* agentziak ere zabaltu berri du, baina etxean bertan ekoizten diren egunkari batzuetan ez da aipatu. Bakoitzak jakingo du zer egiten duen, eskubide osoa dute horretarako, baina bakoitza bere praktikak islatzen du.

[Elkarrizketa egin eta ordu gutxira mundu osoko ehunka hedabidek argitaratu zuten albistearen, tartean *New York Times* eta *The Guardian*ek]

Mozal Legeak zilegitasun politiko txikia du Espainiako Estatuan eta are txikiagoa Euskal Herrian. Zer egin liteke?

Lege injustu guztiekin bezala, justuek desobeditzea da. Bai kazetariok, bai herritarrok. Ertz asko ditu lege honek,

eskubide zibil eta politikoeekin oso zigortzailea da, espazio publikoaren erabilera zigortzen du... Lege horrek proposatzen dituen ideiak guk naturalizatzea litzateke arazoa. Geure ditugun eskubide horiek praktikan jartzen jarraitu behar dugu, legea desobedituz, noizbait lege hori bertan behera uztea bilatuz. Eta kazetaritzaren aldetik, desobeditu eta gure lana egiten jarraitu behar genuke inori baimenik eskatu gabe.

Aurrekoan PPko kide batek neurria defendatzeko zioen azken finean legea aplikatu dizutela, ez dagoela arazorik. Honenbestez, berriz ere legea vs. justizia dikotomiara heltzen gara.

Lehen aldiz, Mozal Legeaz PPko batek dioenarekin ados nago. Legea aplikatu didate eta egin didatena legala da. Egun argiz egin den polizia operazio publiko baten berri ematea delitu bilakatzen duen legea da arazoa, halako astakeriak baimentzen dituen. Niri isuna ez dit epaile batek ezarri, PPko politikari batek sinatuta heldu zait. EAeko parlamentuan %12ko babesa duen alderdi bateko politikaria da Espainiako Gobernua Gipuzkoan duen ordezkaria. Nik ez dut aukerarik izan neure burua defendatzeko, kasua argitzeko. Zuzenean zigortzen gaituzte, eta ondoren, errekurtsioa sartzeko erabakiz gero daukazu zeure burua defendatzeko aukera. Guk hala egingo dugu, baina hori salatu beharra dago. Guztiz babesgabe uzten

“Beldurrari aurre egin behar diogu lehen unetik, eta gure kasuak horretarako balio badu pozik egongo gara”

gaituzte. Honek zalantzan jartzen du Espainiako botere banaketa, non gertatzen da botere politikoa eta judizialaren arteko banaketa?

Orain urtebete Kazetaritza ez da Delitua ekimenean Iraitx Salagiri babesa artikulatzen buru belarri ibili zinen. Kasualitateetan sinesten duzu?

Kasualitate gutxi herri santu honetan. Ez dugu frogarik, baina marka da. Isuna jaso nuen egunean, Espainiako Kongresuan eztabaida bizian ari ziren oposizio guztia batuta Mozal Legea atzera botatzeko. Euskal Herrian Mozal Legeari erantzun handia eman genion ekimen

horren bidez, eta handik zortzi hilabetez Estatu osoan zigorra jaso duen lehenetakoa naiz. Naroa Ariznabarretarena gisako atxiloteta asko izaten dira Euskal Herrian eta hemendik kanpo. Googlen “Rodrigo Rato Detención” bilatu besterik ez dago ehunka argazkitan polizia agenteak aurpegi bistan ikusteko. Espainiako komunikabide guztietan atera zen, eta zer kasualitatea Espainiako Estatuan zigortzen duten lehen hedabidea ARGIA izatea, euskaraz lan egiten duen hedabide independente eta txiki bat. Legearen erabilpen honek zer pentsatua ematen du.

ARGIAko lantaldean gure aurkako eraso gisa ikusi genuen isuna, ez ordaintzen saiatzea eta Mozal Legea borrokatzea erabaki genuen aho batez. Azal dezakezu plana?

Nik neuk, ez dut asmorik injustua den isun bat ordaintzeko. Eta ARGIAko kazetari gisa lanean ari nintzen, kolektibo bateko kide gisa, erantzunak kolektibo ere izan behar zuela argi genuen. Ez dugu isuna ordaintzea onartzen eta salaketa publikoa egiteaz gain, maila judizialean ere Mozal Lege hau borroka daitekeela pentsatzen dugu. Ondoren etor daitezkeen kasuen aurrekari gisa balia badaiteke gurea, Mozal Legearen aurka borroka egoki eta zabal planteatuz gero, ekarpen polita litzateke lehen eta azken kasua izatea hau. Eragiteko esparru guztietan lana eginez, kalean, maila judizialean, gainerako elkarteekin maila sozial eta politikoa elkarlana bideratzeko balio badu, ongi etorria.

Zurrumbilo honen erdian, nola zaude zu?

Ni indartsu nago ingurukoak indartsu ikusten ditudalako. Halako isun bat jasotzea ez da xamurra, ordaindu eta gaitetik ahalik eta azkarren kentzen saiatzea da aukera bat. Baina hori onartuz gero badakizu ateak parez pare irekita uzten dizkiezula hurrengo kasuei, 600 euro beharrean 20.000 euroko isuna jasotzeko, legeak baimentzen baititu 30.000 euro arteko zigorrak. Lehen unetik oso garbi neukan kasu hau kolektibizatu behar zela, eta ondoren ARGIAko kideekin konpartitua are gehiago. Gauzak kolektibizatzean eta inguruko babesa sentitzean ez dago beldurrerako tarte handiegirik. Kasuak beste dimentsio bat hartu du eta une honetan oso pozik eta harro sentitzen naiz inguruan jasotako elkartasun itzelarekin. ■

Zigor Olabarria, Eleak-Libre

“AUTOZENTSURA BILATZEN DU MOZAL LEGEAK”

Xabier Letona

@xletona

Zigor Olabarria (Gasteiz, 1977) Eleak-Libre Dinamikako kidea da. Eleak 2011n sortu zen Euskal Herriko eskubide zibil eta politikoen alde jarduteko eta orain-tsu bat egin du Herri Harresien inguruko Libre dinamikarekin.

Uztaitetik urtarrilera Mozal Legea dela 715 zigor jaso dira Hego Euskal Herrian. Oro har, zein eratako salaketak dira?

Batez ere desobedientzia arinak, poliziaren jarduna trabatu izana eta irainak dira. Hemen ere arrazoiak antzekoak izango dira. Adibidez, Donostian Kortxoenea eraisten ari zirela, gazte bat irudiak hartzen ari zen mugikorrarekin eta udaltzain batek esan zion grabatzeari uzten ez bazion isuna jarriko ziola. Gazteak utzi zion grabatzeari eta kito, baina eskubide bati uko eginda. Jorge Fernández barne ministroak argi esan zuen *El País*eko elkarrizketa batean, irudiak hartzea posible dela, hauen erabilera da zigortzen dena. Beraz, udaltzain hark, barne ministroak berak baino begirune gutxiago erakutsi zuen askatasunetik.

Beste kasu batean, Bilboko Zabalburu Plazan emakume batek ikusi zuen udaltzain bat modu zakarrean identifikatzen etorkin bat. Hauek zerbait esan, eta emakumeak begiratzen jarraitu nahi zuela erantzun zien. 700 euroko isuna jarri zioten udaltzainen lana oztopatzegatik.

Ahotsa.info-ri ere 35.000 euroko mehatxua egin zioten poliziaren parte-hartze bateko argazkiren batean kalez jantzitako poliziak agertzen zirelako –uniformatuek aurpegia estalia zuten–. San Ferminetan egindako argazkia zen, egin zuen kazetaria ez zihoan argazki haien bila, ez zekien polizia horiek han egon zitezkeenik ere, baina ohartarazpena iritsi zitzaion medioari.

Errepresio zuria deitu izan zaio Mozal Legeak eragiten duenari. Zergatik?

Beste errepresio mota batzuk ikusgarriagoak dira eta, beraz, errazagoa da gizartean jakinaraztea eta elkartasuna bilatzea. Mozal Legean poliziek batzuetan jakinarazten dute momentuan salaketa eta beste batzuetan ez, Axier Lopezi orain gertatu zaion moduan. Elkartasun gehiago sor dezake norbait atxilotzeak eta hilabete batzuk espetxean pasatzeak, baina isun batek, errepresio ekonomikoak, eragin gehiago izan dezake, desmobilizatzaileragoa da. Horregatik jarri dute orain indarrean, eskubide sozialen galera handi baten testuinguruan. Autozentsura eta gure buruari mugak jartzea bilatzen ditu Mozal Legeak.

Europako Kontseiluak kezka agertu du Legeagatik, Eusko Legebiltzarrak atzera bota zuen, Kongresuak ere bai oraintsu, gizarte mugimenduak aurka dira... Ikusten duzu aukerarik atzera botatzeko?

Maila makropolitiko horren eraginez zaila izango da. PSOE-C's itunean, PSOE-k artikulu batzuk kentzea proposatzen du, ez lege osoa atzera botatzea. Gauzak aldatzeko indarguneak herri-tarrengan egon behar du eta, gainera, indar harremanak nola dauden ikusita, ez dugu beste aukerarik, lege hori desobeditzea eta praktikan gure eskubideak indarrean jartzea baino.

Aldi berean oso inpopularra da, eta horrek desobedientziarako aukerak irekitzen ditu. Baliatzen ari da behar beste aukera hori?

Argi da ezetz, isunek heltzen jarraitzen dute eta. Horretan gabiltzanok ez dugu lortu gaiak duen larritasuna gizarteratzea. Kritika eta ekimen asko egon dira, baina ez halako lege bat atzera botatzeko adina. Hemengo instituzioek, adibidez, har dezakete lege hori ez aplikatzeko erabakia, baina aplikatzen ari dira, eta hori guztiz salagarria da. Lehen

“Agian ezin dugu legea atzera bota, baina lor dezakegu legea ez aplikatzea”

jarritako kasu gehienetan udaltzainek baliatu dute legea. Herritarrok beti egin duguna egiten jarraituz gero, desobedientzian kokatzen gara lege honekiko.

Eleak mugimendutik, zer gomendatuko zenikete edozein arrazoirengatik halako isuna jaso duen pertsonari?

Hauek ez dira arazo pertsonalak eta, beraz, ez zaie egin behar aurre modu isolatuan; irtenbideak ahalik eta kolektiboena izan behar du. Gutxienez isunaren berri eman behar da eta berau salatu. Ordaindu edo ez? Oso zaila da esatea zer egin behar den, ordaintzen ez baduzu ondasun bahiketak datoz eta. Halako egoerei eutsiko dien koltxoi soziala pres-tatu behar dugu. Mobilizazioa eta sare-tzea bultzatzea oso garrantzitsua da eta agian ezin dugu legea atzera bota, baina lor dezakegu legea ez aplikatzea. ■

Alba Villanueva, No Somos Delito

“EGOERA EZ JUSTUETAN, BETI ATERA BEHAR DUGU SMARTPHONEA ETA GRABATU”

Xabier Letona

@xletona

Espainian 2013an Zigor Kodearen erreforma plazaratu zenean sortu zen No Somos Delito plataforma eta ehun taldetik gora biltzen ditu. Zigor Kodea, Herriarren Segurtasunerako Legea eta Segurtasun Pribatuaren Legean egindako erreformak atzera bota nahi ditu.

Iazko uztaillean onartu zenetik, nola ari da eragiten Mozal Legea Espainiako Estatuan?

Ikusi dugu batez ere sare sozialetako iruzkinei eta irudien argitaratzei eragin diela. Kasu batean Facebooken poliziaie “escaqueados” deitzeagatik batek salaketa jaso zuen, eta berdin beste batean polizia bati “colega” deitzeagatik.

Herriarren Segurtasunerako Legea oso modu arbitrarioan baliatzen ari da polizia, legearen interpretazioa bere esku uzten du. Begirune ezari buruzko artikulak, adibidez, ez du zehazten zer den begirune falta. Poliziari botere gehiago eman zaio, bere bertsioa salatutako pertsonen iritzia ginetik dago eta orduan polizia asko bapo ari dira baliatzen hori.

Zergatik bereziki sare sozialetan?

Ikusi dute hor sortzen den biralitatea oso indartsua bilaka daitekeela eta saiatzen ari dira sareko iritzia mugatzen, bereziki poliziari dagokion guztian.

Legea, gainera, oso zabala da.

Bai oso zabala da eta aldi berean oso zehazkabea. Era ireki batean irakurrita ez litzateke zigorrak jarriko. Poliziaren sindikatuak ere aipatu izan dute poliziek ez dutela behar adinako formaziorik legea behar bezala aplikatzeko. Lege batek zehatza izan behar du eta hau guztiz kontrakoa da. Lege honek desgertu egin beharko luke.

AGORA SOL IRRATIA

“Gomendioa da orain arteko lan moldeari eustea da eta ez beldurrik izatea lege honek ekar ditzakeen ondorioei”

Joan den astean Espainiako Kongresuak eskatu zuen bertan behera uztea Mozal Legea. Posible ikusten duzu halakorik?

Prozesu hau zaila da orain, batez ere Gobernu funtzioetan dagoenean eta ekimen legegilerik bideratu ezin duenean. Kongresuak ez-legezko proposamena onartu zuen, hau da, lege hau kentzeko eskaera. Oso adi egon behar dugu ikusteko Espainiako Gobernuak zer egiten duen.

Kenduta ere Corcuera Legera itzuliko ginateke, 1992an “atean emandako ostikoaren” lege gisa ezagutu zena.

Hala da bai, ezin esan lege hori begirune

handikoa denik giza eskubideak eta oinarrizko eskubideekin. Honen aurka ere jardun beharko dugu. Espazio publikoa inongo lege administratibok ez arautzea litzateke egokiena. Baina egon behar bada, kontsentsu handiz egitea litzateke onena eta, batez ere, gure Konstituzioan jasota agertzen diren oinarrizko eskubideekiko begirune handiz.

Mozal Legearen aurrean zer gomendio egiten diezue kazetari eta gainerako herriarrei?

Gomendioa da orain arteko lan moldeari eustea eta ez beldurrik izatea lege honek ekar ditzakeen ondorioei. Legearen kontrako borrokan jarraitu behar dugu, herriarren oinarrizko eskubideak urratzen dituelako. Izan kazetari edo ez, egoera ez justu baten aurrean, herriarrek beti atera behar du smartphonea eta grabatu. Poliziaren hainbat parte-hartzeetan, herriarrek egindako grabaketak poliziaren bertsioa gezurtzeko balio izan dute gero. Isunak etor daitezke, baina horretarako ere gero eta abokatu gehiago daude herri mugimenduetan, hauek bideratzen laguntzeko. Helegite hauek higadura dakarte, baina legezko bideak ere erabili behar ditugu justiziarik ez dakarten legeei aurre egiteko.

Horrez gain, argi utzi nahi dut Herriarren Segurtasunerako Legea ez dela mozal lege bakarra, Zigor Kodea eta Terrorismoaren Aurkako Ituna ere mozal legeak dira. Eta hauek eragina dute baita Segurtasun Pribaturako Legearen Erreforma edo Prozedura Kriminalaren Legean, honek finkatzen duelako nola jartzen den indarrean Zigor Kodearen Erreforma. Herriarren Segurtasunerako Legea bertan behera uzten bada, besteekin ere zerbait egin beharko dute, lotuta daude eta. Oraindik ez dakigu nola kudeatuko den hau guztia. ■

Nazkatuta, baina indartsu

Gasteizen, Andre Maria Zuria plazan, oholzatik deiadarra: "Haserre eta nazkatuta gaudel!". Natalie Van Put Baionako ospitalean hil zen, ustez senarrak emandako jipoien ondoren. Euskal Herriko Mugimendu Feministak antolatutako manifestaziorako aperitibo tragikoa. Indarkeria matxista ez da ordea emakumea erailteza soilik, makina bat aurpegi ditu, sarri identifikatzen zailak. Hori salatzeko 10.000tik gora feminista apirilaren 9ko manifestazioan. Abortuaren Legea, Mundu Martxa, eta orain indarkeria matxistaren aurkako manifestazioa. Mugimendu feminista indartsu dago, eta nazkatuta.

Argazkia: Dani Blanco

Bizitza soziala

Duela 20 urte baino %37 denbora gutxiago eskaintzen diote bizitza sozialari EAEko biztanleek.

argia.eus/multimedia

Energia trantsizioak, piztu aldaketa!

Ipar eta Hegoaldeko zenbait esperientziatara egindako hurbilpena da dokumentala; bizitza proiektuak, erresistentziak eta proposamen politiko eta kooperatiboak ulertzeko asmoz.

Zarautzen erosi zuen

Mireni, kafea ordaintzera-koan, askotan txandapasa egiten diote... Aitor Arregi eta Jon Garañoren film laburra.

Garoña ez dela berriz irekiko esan du Iberdrolak

Unai Brea
@unaibrea

“Arrazoi ekonomikoak tarteko”, Garoñako zentral nuklearra ez dela berriz irekiko esan die Ignacio Sánchez Galán Iberdrolako presidentek enpresako sindikatuari, *Eldiario.es* agerkariak argitaratutako informazioaren arabera. ELAk baieztatu du adierazpen horren berri eman ziela konpainiako langileei, eta Iberdrolari eskatu dio Garoña xteko erabakia publikoki baieztatu dezala.

Apirilaren 8an akziodunen batzarra egin zuen Iberdrolak Bilbon, protesta artean. Ohituraz, batzar horren bezperan sindikatuarekin biltzen da konpainiako presidentea. Biler horretan jakinarazi zieten Sánchez Galánek eta zuzendaritzako beste bi kidek transnazional bizkaitarrak ez duela Garoña berriro irekitzeko asmorik. Bi egun

lehenago, zentral nuklearren bideragarritasun eskasaz mintzatu zen Galán. “Zentralak ixten ari dira munduan, eta ez arrazoi politikoengatik, ekonomikoengatik baizik”.

Zenbait iturriren arabera, sindikatuarekin egindako bileran, presidentek esan zuen Iberdrolaren elektrizitate-ekoizpen negozioa defizitarioa dela Espainian. Horren harira Garoñaren geroaz galdetu zioten sindikatuak, eta zentrala arrazoi ekonomikoengatik ez dela berriro irekiko erantzun ei zuen presidentek.

Eldiario.es-ek gaineratu duenez, José Manuel Soria Espainiako Industria eta Energia ministroak esan du ministerioak ez duela jaso Garoña xteko inolako eskaririk. Haatik, Eusko Jaurlaritzak bazekien Iberdrolak ez duela zentrala berriro irekitzeko asmorik, SER irratia ren arabera. Iberdrolak, berriz, ez du adierazpenik egin oraingoz.

Nuclenor, Garoñaren jabe den konpainia, Iberdrolak eta Endesak osatzen dute erdibana.

“Inoiz ez dugu nahikoa eskertuko El Khomri ministroaren lan erreforma”

FRÉDÉRIC LORDON, EKONOMIALARIA

Nuit Debout mugimenduak Frantziako Estatu osoan gorputza hartu du eta Lordon ekonomialariaren ahotsa nabarmendu da. Parisko République plazan, adierazi du Gobernuak indarrean jarri nahi duen lan-erreformaren kontra “borrokak bat egiteko” aukera dagoela. “Errepublikak Sozialaren konstituzioa idatzi behar dugu, eta egungo errepublika burgesaren kontrara, irabazi-asmoko jabetza deuseztatzeko helburua izan behar du Errepublikak Sozialak”. **L'EXPANSION / LAMAREA.COM (2016-04-05/06)**

Markina-Xemeingo ikastetxean bertako jantokia martxan

Estitxu Eizagirre Kerejeta

@eeizagirre

Eusko Jaurlaritzak eskola publikoko jantokiaren kudeaketa tokiko guraso elkartearen esku uzten duen lau proiektu pilotuetan lehena izan da Bekobenta, apirilaren 4an martxan jarria. 280 haurri emango dio jaten eta Oizpe Guraso Elkarteak bertako produktuak erostea hartu du oinarri.

Bertakoa, sasoikoa, ekologikoa

Fruta ez beste guztia 0 km. filosofiaz eta ahal dena ekologikoan erosten dute. Barazkien %75 Lea-Artibaiko bost base-ritarrek hornitzen diete, dena ekologikoan. Lekariak Arabatik ekartzen dituzte, agroekologikoak. Olia Nafarroakoa erabiltzen dute. Haragiak eta arrautza Euskolabelduna. Azkenburukoak bertan egiten dituzte, jogurtak, esaterako, bertako baserritar batek produkzio integralean egindako esnea eta lacto-bifidusa erabiliz.

Halal menua

Menu musulmana eskaintzen ere lehenak dira. Hamar haurrek jaten dute berau. Produktuak erosteko irabazi duten eskumena baliatu du guraso elkarteak

LEA-ARTIBAI ETA MUTRIKUKO HITZA

musulmanen ohiturei jarraitzen dien haragia erosi eta Halal menua eskaintzeko.

Ez da garestiagoa

Otorduko 4,6 euro ordainduko dute gurasoek bertako produktu ekologikoak zerbitzatzen dituen jantokia. EAEko gainerako ikastetxeetan, catering sistemen bidez jaten denaren kopuru berbera.

Langileak

Proiektu pilotu honetan Eusko Jaurlaritzak beregain hartu du sukaldarien soldata. Begiraleak eta garbitzaileak kontratatzea, aldiz, guraso elkartearen esku dago, eta aurreko catering enpresari azpikontratatu dizkiete bi zerbitzu hauek.

LOMCEk aurreikusitako azterketak, bertan behera

Ane Urkola Agirrezabala

@lrrrikaz

Espainiako Kongresuko osoko bilkurak onartu egin du LOMCEk ezarritako ziklo amaieretako azterketen egutegia bertan behera uztea, PSOEren lege proposamen bat aintzat hartuta. 186 diputatuk bozkatu dute alde, 112k aurka eta 41 abstenitu egin dira. Lehen Hezkuntza bukaerako proba bertan behera utziko luke lege aldaketak; DBH eta Batxilergo amaierako azterketak ere etengo lituzke –Espainiako Gobernuak ez du onartu horiek arautzen dituen dekreturik–. Espainiako Gobernuak osatu ezean, eta

hauteskundeak errepikatu behar izanez gero, ez litzateke aldaketa gauzatuko.

PSOEri kritika

Hainbat kritika jaso du Espainiako Alderdi Sozialistak. Izan ere, pasa den legealdian LOMCeren indargabetzea babestu zuen PSOEek. Orain, ordea, egutegia etetea eskatzera mugatu da, Ciudadanosekin egindako akordioa dela-eta.

Sozialistek, bere aldetik, adierazi dute “akordio politikoan eta sozialean” oinarritutako hezkuntza proiektua jartzeko lantaldea osatuko dutela Ciudadanosekin batera.

EKONOMIAREN TALAIAN

Elite ekonomikoen eskuetan

Juan Mari Arregi

AEBetako Gobernuak hartzen dituen erabaki politikoen %45 herrialde hartako elite ekonomikoen mesedetan dira; aldiz, oligarkiaren kontra %18 baino ez dira. Hori salatu dute bi estatubatuar akademiko garrantzitsuk egin berri duten ikerketa batean. Diotenez, “eliteek eta interes talde ekonomikoek AEBetako Gobernuaren politiketan eragin funtsezkoa dute; klase ertaineko herritarrek eta masa interes taldeek berriz, sindikatuek esaterako, eragin askoz txikiagoa edo hutsala dute”. Ondorioa da AEBetako demokrazia elite ekonomikoen eskuetan dagoela.

AEBei buruz diotena Europan eta Espainiako nahiz Frantziako estatuetan ere erabili daiteke, indar handiagoz gainera, baita Euskal Herrian ere. Lobbyek eta elite ekonomikoek finkatzen dituzte gobernuen politikak. Euskal Autonomia Erkidegoko adibidea ikus dezakegu. ELAk joan den astean Eusko Jaurlaritza salatu du, Confebask patronalaren praktikak babesten dituelako. Patronala “estatalizazioa” ari da sustatzen, hau da, EAEn ari da estatuko hitzarmenak ezartzen, lan baldintzak are gehiago pobretuz. Euskal Herri mailako negozio kolektiboa ezabatu nahi da horrela, baita lan harremanetarako euskal markoa ere. Eta Eusko Jaurlaritzak praktika hori babesten du, sindikatu abertzalearen arabera.

Orain gutxiko beste adibide bat: Panamako paperak. Paradisu fiskal horiek existitzen dira elite ekonomikoek gobernuak baldintzatzen dituztelako. Gobernuak iruzurra eragotzi eta deuseztatu dezakete, baina ez dute nahi eliteek ez dietelako uzten.

Elite ekonomikoen eskuetan gaudela erakusten duten bi adibide baino ez dira. Hautestontzietan aukeratuak izan ez direnen eskuetan dagoen demokrazia faltsua da gurea.

Frantzian ere zutik, EBren bihotzean

Xabier Letona

@xletona

ERREPUBLIKA PLAZAKO mobilizazioetatik zer aterako den inork ez daki oraindik, baina Nuit Debout (Gaua Zutik) mugimenduaren abiadak Frantzian arrasto sakona utziko duela iragarri liteke. Manuel Valls lehen ministroaren lan erreforma atzera botatzeko martxoaren 31ko greba orokorraren ondoren ikasle eta gazteek ez zirela etxeratzeko erabaki zuten, eta harrez gero gauero biltzen dira Errepublikako Plazan, jadanik hainbat borroka molderen bilgune bihurtua.

Doinua ez zaio ezezaguna Espainiako M-15 mugimendua jarraitu zuenari. Edo Islandiako banku eta gobernuaren aurkako protesten jarraitzaileari. Gazteak eta ikasleak tiraka, lan erreforma indarrean ez jartzea da helburu nagusia, baina dagoeneko gauak sumindu ugari batu ditu bere baitan: lan prekarietaterako kondanatutakoak, etxegabetzeen borroka, matrikulen etengabeko garestitzea salatzen duten ikasleak, paperik gabekoen aldekoak, pentsioak gero eta urriagoak dituzten jubilatuak, ekologistak, sindikalistak... Borroka zahar eta berrien uztarri bilakatu da Nuit Debout.

Pariseko bihotzean sortua, ikasle zu-riak akuilu, norbait ohartu zen haren bilakaera, bere horretan, arriskutsua eta zatitzailea izan zitekeela: "hemen periferia falta da". Eta Parisko auzo baztertu eta txiroagoetara ere hedatu da jada gara. Eta berdin Frantziako dozenaka hiri eta herrietara.

Frantziako establishmenta saiatu zen ezikusiarrena egiten, hedabide handienei ere kosta zitzairen erreakzionatzea, eta egin dutenean, urriak izan diren manifestarien bortxazko erreakzioei leku ugari ematen diete. "Zer daukazu esateko hainbat manifestarien biolentziaz", galdetzen zaie Nuit Debouteko bozeramaileei, hauek gauez poliziak Errepublikako Plazatik egotziak izan ondoren.

Gau batean bai, hurrengoan ere bai, bortxaz kanporatuak diren horiei luzatutako galdera zatitzaileak.

Myriam El Khomri ministroaren lan erreforma geldiaraztea du helburu martxoaren 31n abiarazitako sindikatuen mobilizazio erraldoiak, baina Nuit Debout urrutirago doa. François Hollanderen gobernuak zartarazi nahiko luke, alderdi politiko zaharkituen sistema dantzan jarri, konstituzio prozesu berria bultzatu Frantzian, neoliberalismoaren bultzada gerarazi, gizarte ereduak aldatu... Gehiegi dena gauetik egunera lortzeko, baina ez mugimenduaren norabidea finkatzeko.

ISLANDIAN, Grezian, Espainian, Portugalen eta Europako beste hainbat herrialdetan bizitako ezta dala. Emaitzak ez dira berdinak izan guztietan, baina sakoneko korrontea norabide berdinean doa.

"Frantziako suminduek balantza desorekatu dute, apur bat sikiera, eta gatazka EBren bihotzera eraman dute"

Orain arteko irudian, baina, Europar Batasuneko periferia versus zentroa agertu da eta lehiaren irudi gordinetakoa Troikak Grezia irentsi zueneko izan zen. Frantziako suminduek balantza desorekatu dute, apur bat sikiera, eta gatazka EBren bihotzera eraman dute. Alemaniak agintzen du, baina Frantzia bada nor oraindik. Zer aldatuko den inork ez daki, baina aldaketaren ubidean korrontea azkartu dela ez da zalantzarik.

François Hollanderen Gobernuak bota nahi du Nuit Deboutek, PSri mozorroa behingoz kendu. Zalantza barik, helburu gaitzak epe motzera, eta hala ere, Hollanderenekin egin du. Italia eta Espainiarekin batera, EBren grabitate zentroa aldatzera etorri zenak, Troikaren ereduak gizona besterik ez du egin. Egunotan, Frantzian, Europako sozialdemokrazia historikoa beste urrats esanguratsu bat ematen ari da bere gainbeheran.

Errepublikaren Plaza bete-hustu dinamika noiz arte jarraituko duen ez dago garbi, baina bere helburua gutxienez apirilaren 28ra arte irautea da. Egun horretan, sindikatu eta gizarte mugimenduek lan erreformaren aurkako beste mobilizazio egun bat deitu dute. Frantziak bakarrik ez, egun horretan EB osoak finkatuko ditu bere begiak hexagonoan.

ESPAINIAN ere izan dezake eraginik Frantzian gertatzen ari denak, eta ez Podemos PSOErekin gobernuan ikuste aldera. Nekez onetsiko zuten bestela ere PSOE eta C's-en akordioa alderdi moreko oinarriek, baina Frantziako oihartzu-nekin are eta gutxiago.

Hauteskundeak edo koalizio handia, horra Espainiako Estatuko herritarrek begien aurrean dutena. Podemos bietatik atera daiteke ongi, PSOEk bietan du amildegia aurrez aurre. ■

Ukraina eta Bielorrusian haurrek badakite zer gertatu zen Txernobylen

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Apirilaren 26an dira 30 urte Ukrainako iparraldean, Bielorrusiarekiko mugan, Txernobyngo zentral nuklearra lehertu zela, gizakiak eragindako hondamendi industrialik bortitzena. Hiru hamarkada beranduago, Europako herritar askok segitzen dute beren soinetan nozitzen kutsadura erradioaktiboaren kaltea. Kantzerrak aipatzen dira sarri, baina menturaz haur askok jaiotzean dakartzaten eritasun eta matxurak are beldurgarriagoak dira.

1986ko apirilaren 26an Txernobyngo zentral nuklearraren hondamendiarekin amaitu zen energia atomiko ziurraren mitoa. 30 urte geroago, 2016ko otsailaren 26-28an, “5 years living with Fukushima - 30 years living with Chernobyl” biltzarra burutu du Berlinen IPPNW Gerra Nuklearraren Prebentziorako Nazioarteko Medikuen elkarteak, aztertze-ko du nola bizi diren Txernobyngoaren ondorioak jasaten dituzten jendeak.

Orduan Sobiet Batasuna zeneko, Japoniako, Amerikako Estatu Batuetako eta Alemaniako adituez gain, gehiago ere hurbildu ziren mundu osotik Berlinen Urania zientzia elkarteak daukan egoitzara.

Aurkezpen hitzaldian Ian Fairlie mediku radiobiologo britainiarrak laburbildu zuen berrikitan publikatu duen “The Other Report On Chernobyl” dosierra, Austriako Lurraren Lagunen eta Vienako udalaren enkarguz egina.

Bost milioi biztanle bizi dira gaur Bielorrusia, Ukraina eta Errusiako lurralde kutsatuenetan. Oso kutsatuta daude Bielorrusiaren azalera osoaren ia laurdena, %22, Austriaren %13, Ukrainiaren %6,3, Finlandiaren %5,6, Suediaren %5,4...

1986an erradioaktibitatea ia Europa osoan zehar zabaldu zenez, 400 milioi lagun bizi dira gutxiago kutsatutako eremuetan. Ez begiratu soilik Bielorrusia eta Ukrainara, Mendebaldeko Europako lurren %42 dago gutxi-asko kutsatuta, bertan erori zelako Txernobyldik iritsitako euri erradioaktiboaren %37. Fairlie doktoreak erakutsi du mapa dei-

garri bat, Europako Batzordeak 1998an enkargatua baina gaur nazioarteko erakunde nagusi batzuek ezkutatzen dutena, zeinak erakusten duen 1986ko apiril-maiatzean noraino iritsi zen 137-Zesioa zeraman erradiaktibitatezko mototsa, Txernobyldik urruti ere utziz pozoi gu-neak: Eskozian, Norvegian, Suedian, Finlandian, Italian, Alpe mendietan, Balkanetan, herrialde eslaboetan...

Fairlieren kalkuluetan 40.000 heriotza espero behar dira minbiziagatik bakarrik. Tiroideetako minbiziari dagokionez, 6.000 gertatu dira orain arte eta 16.000 gehiago espero behar dira. Gaur egun erradiazioagatik tiroideetako kancerren ugaritzea frogatuta dago Austrian, baita kutsadura beragatik leuzemia, gaixotasun kardiobaskular eta bularreko minbizien ugaritzea ere.

Urteotan, gainera, froga berriak azaldu dira erradiaktibitatearen eraginez haur askok dakartzaten jaiotzetiko akats-tartean Down sindromea-, eritasun mental, diabetes eta beste gaixotasunak ere.

Berlingo biltzarrean hitz egin zuten eremu kaltetuenetako herritarren osasuna artatzen duten mediku adituetako batzuek. Bielorrusiatik, Buda-Koxelevo eskualdeko herritarren osasun egoeraren lekukotasuna eman zuen Korsak Sergey Stanislavovitx mediku eta probintziako poliklinikako zuzendariak. Txernobyldik 250 kilometrorara dagoen Buda-Koxeleven 31.771 pertsona bizi dira, denak ere oso kutsatutako lurral-

dean; jende helduetako askok parte hartu zuten istripuaren ondorengo *liquidator* gisa garbiketa lanetan.

Stanislavovichen esanetan “eskualdeko estatistika mediku eta demografikoak begiratzea aski da ohartzeko bertako jendearen osasuna urtetik urtera okerragora doala”. Alegia, Adam Abramovich idazlearen hitzak erabiliz, tamalez Txernobyl ez dela iraganeko kontua etorkizuneko baina. Bereziki nabarmendu zituen emakumeek haurdunaldian jasandako arazoak eta umeek jaiotzean dakartzatenak. Gero eta sarriago agertzen baitira gaixotasun kongenitoak: kromosometako arazoak, Down, fibrosi kistikoa...

Infernua biziraun behar

Wladimir Wartecki mediku eta genetikan adituak jaio berrien malformazio kongenitoen ugaritzea aztertu du Ukrainako Rivne probintziaren iparraldean, Polesia eskualdearen zati batean. 1986ko istripu atomikoak Ukrainan gehien kutsatutako eremua da, Txernobyl ondoko lurraldea bera baino pozoituagoa.

1996tik ari da hor antropologo, matematikari, estatistikari, nutrizionista, psikologo eta abarrez osatutako iker-talde zabala. Irradiazioak aipatzean -kutsadurak, oro har- beti kantzerrei erreparatzen zaie arren, horiek bezainbesteko garrantzia daukate teratologiak aztertzen dituen haur jaio berrien malformazio kongenitoek. Polesiako zoko hau erradioaktibitatearen

Green Cross erakundearen argazkian, Txernobylek kutsatutako Zhytomyr eskualdean bizi den Valentina Grinik eta bere hiru haurrak, beste asko bezala jaio zirenez gero sarritan gaixorik dabiltzanak, itxuraz oso haur politak azaldu arren. Erreportajearen aipatutako malformazioen irudi izugarriak ikusi nahi izanez gero, irakurleak erraz aurki ditzake interneten. Nazioarteko Medikuen Gerra Nuklearraren Prebentziorako elkarteak eskatu die agintariei lurralde kutsatueta jendeei elikagaiak bezala sutarako egur kutsatu gabeak kanpotik eraman diezazkietela, soinetan erradioaktibitate gehiago metatu ez dezaten.

kalteen laborategi bat da horretan: biztanleak oso isolaturik bizi direnez, bertan ekoiztutako jaki pozoituak jan behar dituzte bertako egur irradiatuaren sutan kuzinaturik.

Rivne-Polesia Europako txapeldun tristea da ume jaio berrien arteko hiru eritasunetan: bizkarrezur-muineko tutuaren malformazioak, mikrozealia (buru txikiegia) eta mikroftalmia (begi txikiegia). Horien zergatiak ikertzen hasita, beste kausa posibleak baztertu eta erradioaktibitatearen arakaturik, aurkitu dute gaur Rivne-Polisiar kutsadura handiagoa dela duela 15 urte baino, urtez urte kontzentratzen ari delako.

Baina ezustean estrontzioa aurkitu dute kopuru handitan. "Denek begiratzeko diote zuesioari -dio Weterlekkik- baina estrontzioa askoz arriskutsuagoa da uste dena baino, hezurduran eta ha-

ginetan kokatuko zaio haurrari bizi osorako, ez du pixarekin kanporatuko zuesioa bezala". Azken hamar urteotan eskualdeko haur guztien jarraipena egin duten sendagileon arazoetako bat da mundu mailan oso gutxi ikertu dela gizakiaren fetuak estrontzioarekiko daukan sentiberatasuna. Osasun agintariak ere ez diote arreta berezirik jarri. Zer ondorioztatu esku artean dauzkaten datuetatik?

Weterlekkik ez du ikusten hiru aukera baizik. Edo malformazioen ugartze hori ez da irradiazioengatik, baina orduan agintariak bestelako esplikazio koherente bat eskaini behar dute. Edo, bi, fetua askoz sentiberagoa da irradiazioekiko uste zena baino. Edo, hiru, dauden irradiazio kopuruak askoz handiagoak dira agintariak aitortutakoak baino.

Rivne-Polesiako haur bati dedikatu dio hitzaldia Weterlekkik. Jaio berri-

rik abandonatuta geratu zen, amari ez baitzioten erakutsi ere egin: "Munstro bat erditu duzu hilik sortu dena. Zoaz etxera, ahaztu ezazu eta saiatu berriro". Amak lur jota ihes egin zuen Ukrainatik. Zango bat gabe, ez sexu, ez obario, ez utero... baina bizi poz handia zeukan umezurtz txiki hura medikuok hoshioan aurkiturik amatxiri eraman zioten, eta honek amari itzuli. Gaur Mendebaldeko Europako unibertsitatearen batean ari omen da ikasten. Zorionez, erradiaktibitateak kalteak haurdunaldiaren oso hasieran egin zizkion eta burmuina matxuratu ez, errejeneratzeko aukerak emanez.

Weterlekkiri txaloz eten zioten hitzaldia esan zuenean: "Medikuontzako inportanteena ez da epidemiologia, prebentzioa baizik. Eta badakigu nola prebenitu. Berehala ekin behar diogu". ■

zuri begira

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Gaizka Aranguren, kazetaria

«Ondare immaterialak kultur eta landa turismoari izugarrizko balio erantsia ematen dio»

Ukitu ezin den ondarea biltzen eta munduari berriz aurkezten saiatzen da Gaizka Aranguren komunikatzaile iruindarra. Gure altxor ukiezin guztien artean, handiena euskara.

Reyes Ilintxeta

@ReyesIlintxeta

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Arrantza amorratua zarela entzun dut.

Bai. Pirinio aldeko erreka txikitxoetan ibiltzen naiz amuarrainen bila. Euskarak bezala arrantzak hiru eremu ditu Nafarroa Garaian: eskualde salmonikola (mendi aldea), eskualde mistoa eta eskualde ziprinikola (erdialdeko eta Erriberako eremua). Lehenbizikoan amuarraina da nagusi. Arrain honen biziz-eremua Nafarroa Garaian euskararena bezalakoa da, nolabait. Bestalde, amuarraina gainbehera ikaragarrian dator, seguruena aldaketa klimatikoarengatik. Ibaiko uraren batez besteko tenperatura gradu bat igotzen bada, amuarrainek kilometro bat gora egiten omen dute ibai horretan, ur fresko eta oxigenatuagoaren bila. Horregatik desagertuz doaz ipar hemisferio osoan.

Horretan ere parekotasuna euskararekin?

Bai, bada. "Euskararen amuarraintasuna". Hori izan liteke titulu on bat.

Zu ere San Fermin ikastolako kumea?

Han ikasi nuen. Orain batzuek erraten duten bezala San Fermin-lobby horren garaikoa, baina lobby horretakoa izan gabe. Ondoren Irubide institutuan egin nuen UBI eta gero kazetaritza ikastera

joan nintzen Leioara. Amaitzean, Europar Ikasketak diplomatura berria egin nuen. Nik neure burua beti oso europartzat jo izan dut. Europa proiektu politiko gisa oso xede interesgarria iruditu izan zait beti, baina ez, noski, eraikitzen ari zen, eta orain deseraikitzen ari den, eredu hori. Euskaldunok aukera aparta dugu gure izaera politiko europarra aldarrikatzeko. Europako indigenak gara eta ekarpen handia egin dezakegula nago. Europar indigenismoaren ideiak badu bere puntutxo erakargarria, komunikazio mailan ere bai.

EiTBn abiatu zen zure lan jarduera. Kartzelak eten zuen zure kazetari jarduera.

Hasieran Euskadi Irratian ibili nintzen ordezkapenak egiten, Kazetaritzako lehenengo maila bukatu bezain laster. Tarteka egoitza guztietan ibili nintzen. Bai bi irratietan, bai telebistan. Baionara joatekotan egon nintzen, baita Bruselara ere.

Garai hartan intsumisioa pil-pilean zegoen. Nik ez nuen soldaduska inondik inora egin nahi eta intsumitu egin nintzen. Mugimendu hartan buru-belarri sartu nintzen eta kartzelaldiak telebistan nire lan jarduera eten egin zuen.

Hasieran bospasei hilabete egon nintzen hirugarren graduan, kartzelara lotara baino joaten ez nintzela. Gero plan to egitea erabaki genuen eta orduan 2. graduan sartu gintuzten. Bertze urte eta erdi luze egin nuen barruan.

Zer eman dizu esperientzia horrek?

Askotan erran dugu ez genuela irabazi, antimilitaristak ginelako eta armadek hor jarraitzen dutelako. Egia da, baina intsumisioaren berehalako helburua soldaduskarekin amaitzea zen eta lortu genuen. Garaipena izan zen, baina herri honetan askotan gertatzen zaigu asmo abstraktu eta eraldatzaileetan gabiltzan masa kritiko horretako partaideok inoiz ez dugula jakiten noiz irabazi dugun, eta ondorioz ez diogu garaipenari dagokion zukua ateratzen.

Irabazi dugula ohartzen garenerako kapitalizatzeak aukera galdu dugu, eta horri buelta eman behar diogu. Garai hartan, beldurrari aurre eginez, koherente jokatu izatetik badator nire zoriontasunaren parte bat. Horrek ematen dit indarra gaur egun desobedientzia zibil ez bortitzaren ildotik egiten diren ekimenetan sinesteko. Ez da gauza bera 20 urte izatea edo 50, baina orain, hau-

A portrait of Gaizka Aranguren Urrotz, a middle-aged man with a beard, wearing a dark blazer over a blue and white striped shirt. He is sitting at a desk, leaning forward with his hands clasped. Behind him is a computer monitor displaying the word 'LABRIT' and 'DAREA'. A desk lamp is visible to the right. The background shows a window with blinds.

Gaizka Aranguren Urrotz

1967, Iruñea

Kazetaria, Nabarralde eta Nafarroa Bizirik ekimenetako bultzatzaile. Ondare materiagabearen bilketa eta kudeaketan espezialista den Labrit Multimedia enpresako sortzaile eta burua. Jose Ramon Aranguren HBko zinegotzi eta *Egin*-eko administrazio kontseiluko presidenteorde izandakoaren seme, eta ETako kide izateagatik Parisen zortzi urteko kartzelaldia bete zuen Asierren anaia. Euskaldun eta euskaltzale beste gauza guztien gainetik.

“Hiritarrok tasa berezi bat ordaindu beharko genieke landa eremuan bizi direnei gure lorezainak izateagatik”.

rrak hazi ondoren, gogoz ikusten dut bide hori berriro. Duela gutxi, hemen, Nabarrerian egin zen Herri Harresian parte hartzeko aukera izan nuen eta gri-natsu aritu nintzen.

Aurkezle guapo fama zenuen, baina errebeldearena ere bai. Zer dela eta?

Garaiaगतik, lekuगतik, komunikabi-dearen eraginarengatik... kontrol handia bizi izan nuen. Desadostasun politiko eta linguistikoa izan ziren gehienbat egoeraren sorburua. Ikastolako umea naiz, nire gurasoek ez zekiten euskaraz, batua da nire euskalkia, baina betidanik teoriaran Iruñean erabiltzen ziren moldeetara jotzeko joera izan dut, beste hainbatek bezala. Horregatik beti erran izan dut idazkeran Aingeru Epaltzaren jarraitzailea naizela, adibidez, eta hori debekatuta zegoen ETBn. Ezin nuen “bertze” edo “erran” erabili, adibidez, eta nagusiak erran zidan zalantzarik izanez gero gipuzkerarat jo behar nuela. Noski, nik ez nuen batere zalantzarik horren inguruan! Zorionez, nik uste dut gai hori EitBk aspaldi ildo onetik gauditua duela. Horrekin batera, Nafarroa Garaia-erikiko eta Iparralde-erikiko be-

Euskaltzaletasuna

“Oso euskaltzalea izan naiz beti. Abertzaletasuna euskaltzaletasunerako tresna gisa ulertzen dut. Ez alderantziz. Nafar Estatua lortzea euskararen biziraupenerako ezinbertzeko tresna da, eta aldi berean, hizkuntza da giza kolektibitate horren biziraupena bermatzen ahal duena. Euskaldunoi hizkuntzak ematen digu identitatea”

Garena saldu

“Sal dezagun gure identitatea, baina zentzu onean. Oso harro gaude garenaz, eta kultur aniztasunari eutsiz, gure ekarpena eginen diogu munduari jendeak desberdintasun hori baliozta dezan”

girune falta ikaragarria sumatzen nuen. Baten batek ohartarazi zidan telebista EAEko biztanleek ordaintzen zutela. Ulertu nuen mezua. Ez omen zen Euskal Herriarendako telebista.

Kartzelatik ateratzean ETBko ateak itxi-rik?

Bai, eta Pamplona TV-n aurkeztu nuen neure burua. Une horretan Nafarroa Garaia osoan emitituko zuen Canal 4 ari ziren antolatzen eta hilabete gutxi batzuen buruan albistegietako arduraduna nintzen.

Hiru bat urte egin nituen. Talka handiak izan nituen hor ere. Telebistako administrazio kontseiluan akzioen %51 zeukan enpresari batek mantentzen ninduen ni motibo profesionalengatik, ez ideologikoenagatik, eta beste guztiak UPNko komisarioak ziren. Presio handiak izan nituen lazo urdina jartzeko edo Miguel Angel Blanco hil zutenean Sanferminetako zapi gorria kentzeko... Orduan, *Euskaldunon Egunkaria*-ra egin nuen salto.

Gogorra egin zitzaidan egunero Andoainera joan-etorrian ibiltzea eta sei hilabete pasata iragarki bat ikusi nuen.

Abeltzaintzako enpresa batek kudeatzailea behar zuen eta euskara ezinbestekoa zela zioen. Albaitaritzaren enpresa zen. Dena ikasi behar izan nuen abeltzaintzaz, ez nekielako ezer, baina eskarmentua nuen lantaldeak antolatzen eta komunikazioa lantzen, bai enpresa barruan baita kanpora begira ere, eta oso gustura aritu nintzen.

Albaitaritzaren aldizkaria egiten hasi ginen eta gaur egun Labriten egiten jarraitzen dugu. 7.000 abeltzainek jasotzen dute Estatu Espainiarrean. 36 orrialde ditu koloretan, hornitzaile eta laborategietako ekarpenekin finantzatuak. Oso enpresa interesgarria da eta ezagutu ninetik abeltzainak biziki maite ditut.

Horren hiritarra bihurtu den gure gizaritza ez gara ohartzen zein punturaino egiten duten lan abeltzainek gure ametsetako landa eremuak horrela egon daitezten. Hiritarrok tasa berezi bat ordaindu beharko genieke landa eremuan bizi direnei gure lorezainak izateagatik.

Zergatik aritu zinen Nabarralderen sorreran?

Proiektuaren sorreran parte hartzeko deitu zidaten eta bere helburuekin bat

nentorrelako sartu nintzen. Helburua zen mahai gainean jartzea euskal imaginarioaren zenbait erreferentek garai bateko egituraketa juridiko-politikoarekin zerikusia badaukatela. Ikuspegi historikotik eta juridikotik. Hori da garai bateko euskaroei, Arturo Kanpioneri eta horiek guztiek landu zuten diskurtso ildoak, kulturala eta ideologikoa, baina politikoa izatera iritsi ez zena.

Bizkaitarrismoak, ordea, aranisismoak, lortu zuen. Intelektualki eta historiografiaren aldetik hain landua ez izan arren, gaitasun handia izan zuen politikoki aurrera ateratzeko. Horregatik, abertzaletasunak aranismoetik edaten du gehienbat. Nabarralde horri nolabait aitzin egiteko sortu zen, ez ezer ukatzeko baina bai ohartarazteko soilik aranismoetik ez dela edan behar. Ez dela nahikoa denok bat egin ahal izateko, eta hori da errealtatea erakusten ari dena. Bertzelako erreferenteak ekarri eta ikuspegi aberastuta, orduan bai egin daitekeela euskal proiektu nazionala. Nik horretan sinesten dut. Euskal Herriaren ikuspegi nabarra, bi zentzuetan, aldarrikatu behar da. Aranisismoak berdismoa eta Atlantizismoa

LUAarkitektoak

hirigintza
hirigintza aholkularitza
udal planak
urbanizazioak
peritazioak
balorazioak
etxebizitza proiektuak
birgaitzeak
barne diseinua...

Rio Arga Kalea 28, 31014 Iruña
Tel 948 13 26 97
lua@luark.com

www.eskulanen-etxea.com

Eskulanen Etxea

Elkano kalea, 5 · Donostia · 943 420 205

**TALLERES
MITXELENA
S.COOP.**

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000
Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Eziago Poligonoa · Zikuñaga Auzoa
20120 HERNANI (Gipuzkoa)
T 943 55 25 12 - 16 · F 943 55 28 16
info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

aldarrikatzen ditu, baina lurraldearen %60 ez da berdea, urte sasoi gehienetan behintzat.

Nafarroa Bizirik ekimeneko partaide ere izan zara. UPNkoen amesgaiztoa izan da?

Argi dago kontraesan aunitz sortzen dizkiela. Nafarroa Bizirik bezalako ekimenek agerian uzten dute behin eta berriro haiek aurretik ezartzen duten usteko nafar banderan pixka bat igurtziz gero, berehala *gualdo* kolorea ateratzen dela erdian. Nafarroa Bizirik Eugenio Arraizaren ideia izan zen. Konkistaren urtemuga bazetorrela eta zerbait egin beharra zegoela uste zuen. Roldan Jimeno eta Aitor Pescador historialariek Antso Nagusiari buruzko liburua egin zuen 2003an eta hori izan zen aurrekaria.

Nafarroa Bizirik martxan jarri genuen eta lehen egoitza nire etxeko gela batean izan zuen. Erregimenak sortuko zuen olatuan surflariarena egitea zen gure ideia. Bilakaerak erakutsi zigun olatu guztia Nafarroa Biziriek sortu zuela. Hortik aurrera diskurtso hegemonikoan eman da aldaketa erreferentzia historiko zehatz horretan. Orain inork ez du ukatzen Nafarroa Garaia militarki konkistatua izan zela odolez. Jendearen imaginarioan izugarritzko garrantzia du. Hori duela lau-bost urte lortu da. Ni ez naiz batere historizista, baina uste dut giza-banakoon identitatea sortzeko bidean imaginario kolektiboak osatzen dituzten erreferentzia horien guztien artean iragan kolektiboaren ideiak ere badirela, kontzienteki ala inkontzienteki. Eta erreferente horiek espainiarrek edo frantziarrak dauzkaten berberak baldin badira, gu zer gara? Lan hori egin beharra zegoen eta orain hezkuntza sisteman txertatu behar da. Erreferente historikoak ez dira ezinbestekoak, baina jende askorentzat oso baliagarriak dira bere imaginarioaren konformazioan eta ondorioz, bere hautu identitario politikoan.

Zer garrantzi izan du zure familiak zure ikuskera politikoan?

Familiarengandik edan dut abertzale-tasuna. Ama, Caracasen sortua, EAJkoa eta EAKoa gero, Salvador Urrotz izeneko Orreagako gudari baten alaba zen. Aita Ezker Abertzaleko militante izan zen 1977tik.

Kartzelan sartu zuten *Egin*-eko administrazio kontseiluko lehendakariorde

Azken hitza:

‘Euskadi’ kapitalizatua

“ETBn aritu nintzen garaian, duela 25 urte, ‘Euskadi’ hitza ez zegoen gaur egun bezain prostituitua, hain kapitalizatua mendebaldeko erkidegoarengatik. Orain erabateko kapitalizazioa dago, besteak beste, EITBk egin duen lanarengatik, eta hurrengo pausoa dator: Euskadi = Basque Country. Esamolde hori patrimonializatzeko bidean daude. Turismo kanpaina batekin hasi ziren, baina orain Gasteizko Gobernua buru-belarri ari da erabiltzen nazioartean, eta ondorioz euskaldun guztionan zen ingelesezko kontzeptua lapurtu digu. ‘Euskal Herria’rekin berdin gerta daiteke. Garai hartan ere ikusten ziren zantzuak: EAEko buletin of ziala ‘Euskal Herriko buletina’ da, eta liburu batzuetan ‘Euskal Herriko errepide sareaz’ hitz egiten zuten, EAEko errepideez mintzatzean”

izateagatik eta 18/98 prozesu judizialean, bihotzekoak jota, hil egin zen. Portugalen zegoen *Egin* itxi zutenean. Gero gordeta eduki genuen hainbat tokitan, ez genuelako atxilotua izatea nahi. Guk eraman genuen Auzitegi Nazionalera Guardia Zibilaren eskuetatik pasa ez zedin. Hara joan nintzen berarekin eta kartzela agindu ziotenean, hura izan zen

aia negarrez ikusi nuen lehenengo aldia, ia ahotsik gabe erranez, “ETAkoa naizela diote”. Ez zen inolaz ere egia, baina Alcalá Mecoera eraman zuten, eta hilabete batzuetako kartzelaldiaren ondoren, epaiaren zain zegoela, kalean, hil zen. Etxean, Baltasar Garzón aitaren heriotzaren erruduntzat hartu izan dugu beti.

Aldaketa garaia bizi dugu orain Nafarroan. Nola zaude?

Oso itxaropentsu. Ez gara ohartzen zer garrantzi duen garaipen ñimiñoenari ere zukua ateratzeak. Urrats handia da eta laguntza handiena emateko unea da, erregimen zaharra, Nafarroa Garaia XVI. mendean konkistatu zuten horien *quinta columna* den erregimen hori, itzul ez dadin. Izugarritzko ardura eta erantzukizuna dugu momentu honetan.

Ondare immaterialaz ari gara eta horretan buru-belarri ari zara Labrit Multimedialean.

Euskokultur Fundazioan aritu nintzen lanean Eugenio Arraizarekin, Nabarralde utzita. Han nengoelarik NUPeko Alfredo Asiain irakaslearekin lanean hasi ginen Nafarroako Ondare Immaterialaren Artxiboa egiten. Edukiak bizitza-historien bitartez eta ikus-entzuzko formatuan biltzeko metodologia sistematizatu abiaraiz genuen. Euskokulturetik atera nintzenean, unibertsitateari Labrit Multimediaren zerbitzuak eskaini nizkion lan horrekin jarraitu ahal izateko. Agerbide kolektiboaren inbentarioak egiten ditugu, giza kolektibitate batek konpartitzen dituen eta identitate sortzaile diren elementuak biltzen ditugu. Egia da European gure jardun-esparruan ez dagoela gaur egun bertze enpresarik. Hemen arlo komunikatiboa oso garrantzitsua da. Ondare immaterialak landa turismoari eta turismo kulturalari izugarritzko balio erantsia ematen dio. Jatorrizko izendapeneko produktuen funtsa, adibidez, toki bati lotua dago eta hori da erakutsi behar duguna.

Horren adibide da iaz Erronkariko gaztaz egin zenuen kanpaina?

Lehenengo aldiz erronkarieraz egindako publizitate kanpaina izan da. Haren berezitasunarengatik lortu genuen izugarritzko zabalkundea. 26 aldiz biderkatu zen irismena. ■

Ustelak erdi ustel

Eguneroko sagar ustelak. Goizero egunkariaren aurrean gosaltzen ditugu kafe eta tostadorekin batera. Gaur Barcenak, bihar CAN, etzi Noos, FIFA Gate, De Miguel, Gurtel, Taula, ate birakariak, paradisu fiskalak... guztiak aipatzeko ez dira aski orrialde honek eskaintzen dizkidan karaktereak. Zerrenda luzea izanagatik, arazoa egiturazkoa dela ukatzeko ahalegin handiak egiten dituzte han eta hemen. Sagar horiek kenduta akabo arazoa, hori da sinestarazi nahi digutena.

Baina saskia da ustel dagoena. Ez dira erauzi beharreko kasu isolatuak. Ez dira soilik alderdien barruan legez kontra aberastu diren pertsona bidegabeak. Egiteko modu bat da, alderdi politiko eta erakunde publikoetan ohikoa izan den egiteko modua. Berdintsu gertatzen da paradisu fiskalekin, zergak ez ordaintzeko antolatutako sareak dira, erakunde edo enpresari zehatzen iruzurretik harago doazenak.

Espainiako Estatuko estamentu guztiak hezurretarainoko kiratsa dute aspalditik. Ez da kasualitatea barne-kohesioa mantentzeko estatu-gai izan diren Nafarroa eta Valentzian orain arte egon den neurritz kanpoko inpunitatea. Alta, urteetako isiltasunaren ostean, tropelean ari dira agertzen orain kasu guztiak. Hainbeste, ezen leherketa programatuaren itxura ere baduten. Estatua jausi aurretik hobe birmoldatzea. Gogoan izan dezagun Juan Carlos erregearen abdikazio espresa.

Irudi lezake ustelkeria-uholek honek jendartearen samindura eragin eta arazoa konpontze bidean jarriko duela, baina orain arteko zenbait sintoma oso bestelakoak dira. Batetik, egunez egun hainbeste kasu ikusteak nolabaiteko txerto-efektua ekarri du, etsipenaren poderioz albiste larriena ere normaltasunaren barruan jasotzen dugu. Bestetik, ustelkeriaz lepo dauden alderdiek

Estitxu Garai Artetxe

EHU-KO IRAKASLEA

@egarai

Ustelaren eta ustelkeriaren ifrentzuan kudeatzailea eta kudeaketa-eredua daude. Militante oso zintzoak ezagutzen ditugu, politika jendarte justuagoa eraikitzeko tresna gisa ulertzen dutenak. Guztiak zaku berean sartuta kudeaketarako modu alternatiborik ez dagoela pentsatzera eraman nahi gaituzte

orokortzera jo dute: “Alderdi guztietan dago ustelkeria” eta “politikari guztiak dira berdinak” lelopean. Eta ez da egia. Ustelaren eta ustelkeriaren ifrentzuan kudeatzailea eta kudeaketa-eredua daude. Militante oso zintzoak ezagutzen ditugu, politika jendarte justuagoa eraikitzeko tresna gisa ulertzen dutenak. Guztiak zaku berean sartuta kudeaketarako modu alternatiborik ez dagoela pentsatzera eraman nahi gaituzte.

Ezin dugu ahaztu ustelkeria kapitalismo neoliberalaren gaitz endemikoa ere badela. Fokua asko bideratzen da ustelengana eta gutxi usteltzaileengana. Enpresen eta kapitalen arteko gupida gabeko lehian, irabaziak handitzeko zirrikitu guztiak baliatzen dira, erabaki guneetan dauden kargu publikoengan eragitea barne. Gaur egun botere politikoa eurotan zenbatzen da. Horren zantzuak ikusteko ez dago urrutira joan beharrik, guztiok ezagutzen dugu inguruko udaletan egindako amarru bat edo beste, direla entxufeak, lurren birkalkifikatzeak edo adiskidekeriaz egindako lizitazio publikoak.

Hartara, ustelkeriari aurre egiteko administrazio publikoaren kontrola eta gardentasuna areagotzeaz gain, enpresen demokratizazioa ere funtsezkoa izango litzateke. Gardentasun hori enpresa munduari ere exijitu behar zaio. Langileek kudeaketan parte-hartze aktiboa izatea izan daiteke horretarako bide bat, ondo funtzionatzen duten kooperatiben gisara. Bi aldeetan kontrol zorrotzagoa ezarri ezean, gurpilak norabide berean jarraituko du biraka, eta lantzean behin herri xeheari “kasu” bat emango digute, ustelek dagokiena ordaintzen dutela itxurak egiteko unean uneko petzeroa. Elite politiko eta ekonomikoen kezka ez baita sistema ustela izatea, hain ondo doakien sistema usteltzea eta zalantzan jartzea baizik. ■

Hesi berri

Bestela nahikoa arazo ez, eta euskararen hedapenari beste traba bat jartzera datoz. Oraingoan erruduna ez da Madril izango, Gasteiz baino: Heziberri dekretua onartuta, atzera egingo du euskararen irakaskuntzak Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE): etorkizun hurbilean, euskara gutxiegi-ko ikasleak orain baino gehiago izango dira.

Ereduak gainditu behar direlako aitzakiarekin, ereduok lausotzera doaz: urte batzuk barru ez da A, B edo D ereduak ikastetxerik egongo, guztiak izango baitira 3L: ingurumaria horretan, gurasoek ezingo dute jakin zein ikastetxetan ikasiko den nahikoa euskara, guztiak aginduko baitigute euren euskararen, gaztelania eta ingelese, hirurak ederto ikasiko dituztela gure umeei.

Horrela, aurrerantzean euskara ingelesarekin lehiatuko da, eta lehia horretan galtzaile aterako. Jaurlaritzak ez du diseinatu 2-16rako (ume gehienek adin-tarte horretan eskolaraturik daude) eredu eleanitza, hizkuntza ofizial biak segurtatuta gero ingelese indartuko duena. Ez: tranpa egingo du. Ikastetxeen autonomiaren izenean, eskola bakoitzak nahasiko ditu, ikasturtez ikasturte, hiru hizkuntzak nahieran, euskarari B eredu bakoitza baino ordu gu-

Mikel Basabe

IRAKASLEA

Nafarroako iazko lege-aldaketa “txikiarekin” ez bezala, Kontseilurik ez dago. Eta legebiltzarkide ustez euskaltzaleak, jeltzale zein bilduak, mutu

txiango eskainiz. Horren ondorio zuzena izango da Euskadiko ikasle gutxiagok jakingo duela euskaraz “nahikotasunez”; alegia, legeak agintzen duena. Eta Jaurlaritzak, A ereduarekin egiten duen lege, ezikusien egingo du. Urteek erakusten digutenean 3L ereduak ez duela balio euskaraz jakiteko, belaunaldi bat galdua izango dugu eta,

eskarmentuak hala diosku behintzat, Jaurlaritzak ez du ezer egingo. Esandakoa: euskara gutxiegi-ko ikasle gehiago.

Izan ere, Jaurlaritzaren koldarkeria hain da handia, ezen ez baitu zehaztu ikasleek zenbat euskara eta zenbat ingeles jakin behar duten derrigorrezko eskola-aldia amaitzean: A2? B1? B2? Hori bai: Heziberri zonifikazioa ezarriko du, ikasleen “irteera-perfila” ingurune soziolinguistikoaren arabera aldatuz. Euskararentzat, noski, ez baitut uste ingelesaren ezagutza ingurune soziolinguistikoarekin lotuko dutenik.

Hizkuntzen trilerok, 3zurtiak, euskara normal ez izatea behar duten alderdi eta hedabideak, zerbaiten premian zeuden euskararen irakaskuntzaren gorakada geratzeko: A eredu ia guztiz desagertuta (hori bai, eskola publikoan ghetto bihurtuta, administrazioak hori saihesteko ezer egiten ez duela), hirugarren kubilotea behar zuten EAEko gazteak, etorkizuneko helduak, elebidunak izan ez daitezkeen. Esku-eskura ipini die Jaurlaritzak.

Bien bitartean, Nafarroako iazko lege-aldaketa “txikiarekin” ez bezala, Kontseilurik ez dago. Eta legebiltzarkide ustez euskaltzaleak, jeltzale zein bilduak, mutu. Kontzertatuak daudelako Heziberriren alde. ■

Europa bat-batean

KANTU INPROBISATUAREN NAZIOARTEKO TOPAKETA

APRILAREN 16TIK 23RA GIROTZE SAIOAK EUSKAL HERRI OSOAN ZEHAR

16 Bilbo / 17 Hernani / 19 Donostia / 20 Iruña
21 Markina-Xemein / 22 Uztaritze / 23 Aramaio

ARGIA

www.europabatbatean.eus

Pastorala Gotainen

Jon Alonso
IDAZLEA ETA
ITZULTZAILEA

Joan den Aberri Egunean nolabait mila bider amestu, baina jada sekula gauzatuko ez zela uste genuen ametsa bete genuen, Gotainen. “Nolabait” idatzi dut, bere jatorrian, gazte ginearik, amets paneuskeriko eta herrikoi honek bestelako ertzak eta pleguak edukiko zituelako, neurri batean bederen, erdi-oroitzen naizenez. Denbora joanaren kontua, besterik ez.

Ametsak mendi tontorrek bezalakoak dira. Norbera, heldu delarik, konturatzen da ia ezer ez dela aurretik irudikatu izan duen bezala. Horrek ez du esan nahi okerragoa denik, bestelakoa dela baizik.

Ametsak amets eta irudimenak irudimen, *Joxe Migel Bidador: Iruñeko euskaldunak* Pastorala eman genuen Aberri Egunez Gotaineko Plazan, ekiaren pean, Bortüko elurra zaindari genuela, Xiru festibalaren 27. edizioa kari. Gogoangarria han aritu ginen denontzat. Zer esanik ez izkiriataile apal honentzat: emanaldia finitu genuelarik, Jean Louis Davant bizirik den pastoral idazle handienetakoari (Junes Casenave litaike beste bat) agur egiteko plazera eduki bainuen, non eta haren lumak sortutako *Euskaldunak Iraultzan* 23 urte aitzinago eman zen plaza berean, eta geuk ere orduko hartako azken kantua errepikatu genuelarik, gurean.

Nik ez dakit, Mixel Etxekoparek Xiberuko Bortzan erran bezala, *Bidador* Pastorala ahal den izan urteko gertakari inportanteenetako bat, pastoralari dagokionez. Dakidana da hainbat ahots

on, hainbat dantzari trebe eta hainbat musikari abil bildu dituela, Aritz Ibañez eta Ihitz Iriart denen buru, gure adiskide zenari omenaldiaren egiteko, bihotzez, eta geure buruaren eta geure euskalduntasunaren errebindikatzeko, sutsuki.

Jakin badakigu pastorala Zuberokoa eta zuberotarrena dela, eta ez dugu inorekin lehian ari nahi. Badakigu handia izaten dela tradizioaren pisua gure erakustaldietan eta gure kulturaren, eta horrenbestez, gure asmoa gaitzetsiko duenik ere izango dela, ausaz. Baina zinez uste dugu, manex hauek, gure ausardia ez doala inoren kaltetan ez inoren aurka, ez bada pastoralaren beraren alde, *Bidador* maitetasunez eta errespetuz egina den ber. Uste dugu, halaber, zuberotarrek fier izan behar dutela, gainerako euskaldunentzat eredu eta bide den antzerki moldea lantzen, gordetzen eta edertzen jakin dutelako menderik mende.

Eskerrak eman beharrean gara Xiru festibalari, Ihitz Iriarti eta Mixel Etxekopari, eta gogoratu eta ohoratu nahi dugu Dominika Agergarai zenaren izena, Zuberoan euskaraz, lurrari atxikirik baina aldi berean munduari eta Euskal Herriko gainerako probintziei zabal bizi nahi duen belaunaldi baten aitzindari sumatzen ditugunak.

Zubereraren ele goxoa eta kantariaren ikastea duke gure hurrengo erronka. Bitartean, Biba Pastoral! Biba Zuberoa! Biba Nafarroa! Gora Euskal Herria! ■

Odolaren hiriburua

Joanes Etxebarria
KAZETARIA

Gure hiriburua aipatu dute sekula ez bezala. Nazioarteko hedabideek, frantsesek barne, Maule aipatu dute, eta ohikoa denez, ez luze: krudelkeria, basakeria... Maule odolaren hiriburu bilakatu dute eta joan dira.

Gogoan dut kabala hiltegia berritzea deliberatu zutenean nolako harrotasuna izan zen agintarien aldetik. Eta uler zitekeen, heriotza erdi-tabu izanik ere, eskualdeko ekonomiarentzat tresna garrantzitsua bilakatuko baitzen. Kooperatibentzat eta laborari txikientzat ezinbesteko tresna baita hiltegia. Bai, bederen, xerriak etxean hiltzea debekatzen duen jendarte batean. Gurea haragi-jaleen kultura baita, ideia hori maita ala ez maita.

Hedabide gehienek hain dute sentsazionalista izan behar, hiltegiaren funtzioa bera ez dutela axaletik ere aipatu. Ekoizpenaren azken kate-begiak ez gaitzala itsutu, laborari txikiek bakarrik bermatzen digute kalitatea (hots, torturatuak izan ez diren kabalen haragia erostea). Gainera, nola ikusiko zituzten haiek hainbeste izerdi eta maitasunez hezi zituzten kabalen sufrikario filmatuak?

Haien lanaren heineko hiltegia da Maulek behar duena. Zuzendariak bi langile kanporatuz ez zuen afera konpondu; haien krudelkeria bezain deigarria baitzen eraginkortasunik gabeko tresneria. ■

Anti-iritzia

Mezu bat jaso nuen, *Kaixo Irati*, goiburu pertsonalizatuarekin. (Irati *maitea*, idazten da alemanez mezu baten goiburuan). Abisu batekin hasten zen: “Aldez aurretik, mezu luzea da hau”, eta berehala argitzen zen jende askori bidalitako elkartasun eskaria zela. *Movimiento* zinemakoek jende jatorra behar zuten tea eta galletak banatzen laguntzeko, gai polemiko baten inguruan jendeak esateko zuena entzuteko prestutasunaz gain, elkarrizketa giro bat sortzeko asmoz. Jarraian, emanaldi baten inguruan sortutako egoera “korapilatsu eta aldi berean absurdoa” esplikatzeko zen.

Aspalditik ezagutzen dut Alemaniako zinemarik zaharrena kudeatzen duen bikotea; haietako batekin ikasi nuen nik 35mm-ko filmak proiektatzeko. Gainera, birritan egin dugu bertan Berlingo euskal zinemaldia, eta beraz, ez nintzen izan solidaritatea erakusteko agendan tarte egin zien euskaldun bakarra.

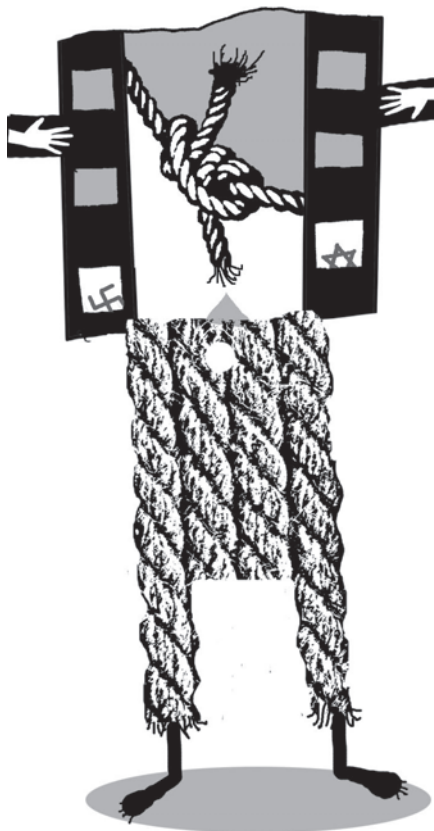
Irakurle bizkorren batek pentsatuko zuen errefuxiatuen aldeko eta eskuin muturrekoen arteko liskararekin lotura izango duela auziak. Giza eskubideen aldekoen eta haien errefusatzailen arteko talkarekin. Mugak zabaltzeko edo ixtearen arteko gatazka. Krisiari iraultza baten potentziala ikusten diotenak edo Mendebaldearen islamizazioaren aurkariak. Ez al da, bada, hori gai totala? Bai, bada. Eta *Movimentoko*ak tea eta galletak banatzen?

Ez, egoerak puntu absurdo bat zuela gogoratuko dugu. Laburpen batek eskatzen duen bezala, hainbat xehetasun bazter utziz: Israelgo zinemagile batek bere dokumentala estreinatzeko alokatu zuen areto handia. *Shitsorma* sarean, deiak zinemara, deiak sake-lako pertsonaletara. Esanez: “Zinema antisemita bat zarete emanaldia ber-

Irati Elorrieta

IDAZLEA

Antton Olariaga

tan behera uzten ez baduzue”. Deitzen zutenek ez zuten filma ikusia eta ez zuten ikusi nahi. Israelen okupazio politikarekiko kritikoa baita dokumentaleko protagonista, astero palestinarekin batera manifestatzen den gaztea. Gainera zuzendariak Israelen kontrako boikotera deitzen duen talde aktibista (BDS) gonbidatu zuen estreinaldira (nahiz eta zinemako bi jabeak boikotaren kontrakoak izan). Zinemakoek ez zieten mehatxuei men egin, manifestazioa deitu zuten *Stop BDS- baldintzarik gabeko solidaritatea Israelekin* lelopean. Baina nortzuk, galdetuko du irakurle bizkorrak? Adi: Anti-alemaniarrek bezala ezagutzen dira, Antifaxista Sionistak dute izen ofiziala eta ezkerren talde pro-israelarra dira. Ez zuten te edo galletarik nahi, nahiz eta hauek *koscher* izan (juduen sinesmenaren arabera jaki garbia). *Koscher?*, betaurreko beltzen atzean ezkutaturiko anti-alemaniar alemaniar peto batek, orduan bai ezetz! Baina ordurako kontramanifiaren kontrako manifa (FOR Palestine taldeak espontaneoki deituak) harpatu gintuen beste aldetik eta erdian galleta *koscherrez* betetako plater bati eusten egotea estrategia ergel askia bihurtu zitzaigun.

Ez dakit noizbait saiatu izan zaren Euskal Herriko gatazka politikoa guretik at esplikatzeko. Eta nolako emaitzak lortu izan dituzuen. Barruan dagoenak menperatzen ditu terminoak, argudioak, indar-harremanak. Kanpotik ikusita oso korapilatsua eta absurdoa bihurtzen da dena. Ez dakit zuek, ni behintzat, gai polemiko gehienetan kanpotar sentitzen naiz. Gero eta gehiago, gainera. Oso gauza gutxi dira, eta oso funtsezkoak, argi ditudanak. Ez dakit zer egiten dudan Iritzia atalean idazten. ■

NAFARROAREN EGUNA

Separatismorik ez!
Nafarroa bat, eta bakarra!

Baigorri
apirilaren 24an

ADUR

Antolatzailea:

Laguntzaileak:

ARGIA

berria

euskalerriairratia

I'TOITZ

DEBEKATUTA AHAZTEA

1996ko apirilaren 6an Itoitzekin Elkartasuna taldeko zortzi kidek urtegiko obren kableak moztu eta presaren eraikuntza hainbat hilabetez gerarazi zuten. 20 urteren ondoren zero gunera itzuli gara.

TESTUA ETA ARGAZKIAK:
Urko Apaolaza Avila
@urkoapaolaza

Ez zen lehen aldia ekintza zuzen baketsu bidez epaitegiak ilegal deklaraturako urtegiaren obrak eteten zituztela, ezta azkena izango ere –bi urte geroago 34 makina izorratu zituzten bi *solidariok*–; baina seguruenik presako hormigoia garraiatzeko kable handi horiek moztea izan zen garrantzitsu eta mediatikoa. Zortzi lagun kondenatu zituzten 4 urte eta hamar hilabeteko kartzelara eta horietako hiruk espetxean amaitu zuten: “Bitxia da, zaindaria lau minutuz atxiki-

tzeagatik kartzela gehiago izan genuen Segundo Marey bahitu eta torturatu zuten GALEkoek baino”, dio *solidarioetako* batek Ahotsa.info hedabideak 20. urteurrenerako berariaz eginiko bideoan.

Itoizko urtegiaren kontrako borroka askoz lehenago hasi zen. 1985ean proiektua jakinarazi zutenetik Agoitz eta inguruko herrietan mobilizazioak eta oposizio jardunaldiak antolatu zituzten; Agoizko etxeetan orduko argazki zaharrak aurki daitezke han eta

Presarako errepidea moztuta dago luizi bat dela-eta. Urtegia betetzen hasi zirenetik zientoka lurrikara zenbatu dira inguruan.

hemen, herriko kaleak jendez lepo eta *Gure lurra defenda dezagun* zioten pankartzet josita.

Pixkanaka, Pirinioetako bazter horretako herritarren aldarria Euskal Herriko eta haragoko kontzientzia ekologistaren akuilu bilakatu zen, diruzalekeriaren eta zentzugabekeriaren kontrako sinbolo.

Hamarkadotako ibilbideak utzitako zauriak ugariak dira. Agoitzen, urtegiaren aldeko –izan bai baitzeuden– eta

aurkakoen arteko harremanak apurtuta, natur ondarea eta hainbaten bizitokia galdurik, herri bat zorrek eta krisiak itota, hondamendia izateko eguneroko beldurra...

Zero gunean asfaltoa eta beldarrak

Artzibarrera zihoan kamino zaharra moztuta dago Agoitz herria utzi eta kilometro gutxira. Gerra egoeran dagoen eremua dirudi: arriskuaz ohartarazten duten kartelak eta hesiak nonahi a-

ri dira. Urtegia betetzeko lehenengo probak 2004an hasi ziren eta geroztik zientoka lurrikara izan dira inguruan, batzuk ia 5 gradukoak Richter eskalan.

Badira hiru urte baino gehiago Ebroko Konfederazio Hidrografikoak presaraino iristen den errepidea itxi zuela, ondoko mendi mazelan 4.000 metro kuboko luizia izan ondoren. Asfaltoa pinudietako beldar ilarentzako igaroleku baino ez da orain, administrazioak berriz zabaltzeko asmoa azaldu duen

arren, "turismoarentzako" interesa duelakoan.

Presaren nagusia Irati ibaiaren gainean dago, eta 135 metroko altuera eta 525 metroko zabalera du; haren gibelean bi ibar eta zazpi herri geratu dira urpean. Nafarroako urtegi handiena da Itoizkoa, 586 hektometro kubo ur biltzeko gaitasuna dauka.

Hastapeneko helburu ofiziala Nafarroako zonalde "lehorretako" nekazar guneak urez hornitzea zen, txorrotarako

Goian, Itoizko presa nagusia. Alde batetik bestera 800 metroko sei klabe zeuden eraikuntzarako hormigoia garraiatzeko. 1996ko apirilaren 6an goizeko 7:15ean 'solidarioek' kableak moztu zituzten rotaf exak erabiltza. Aurretik, zaindariari pistola kendu eta eskuak lotu zizkioten. Ekintza baketsua eta agerikoa izan zen arren –hainbat kazetari zeuden lekuko gisa– epaileak zigor gogorak ezarri zituen zaindaria “bahitu” zutela leporatuta. Beheko irudietan, obra amaigabeak Itoizko hormetako batean.

eta industriarako ere bai. Horretarako Nafarroako ubidea diseinatu zuten, 177 kilometroko azpiegitura.

Ubidearen lehen fasea egina dago – Itoizetik Pitillaseraino–, eta horren hedapena eraikitzen ari dira orain. Baina bistakoa da zor publikoa egiteko zuloa dela, batez ere gobernu aldaketarekin agerian geratu direnetik azpiegitura kudeatzen duen CANASA sozietatearen kontuak: diru-sarrerak eskas eta uste baino 100 milioi euro gehiago behar. Iruñerriko Mankomunitateak 48 aldiz garestiago ordaintzen du ubideko ura, Koldo Amezketaren EH Bilduko parlamentariak berrikitan salatu duenez. Nekazaritzara emana dauden zenbait herritan –Lerin kasu– uko egin diote ubidea erabiltzeari eta ureztatze tradizionalaren hautua egin dute.

» Pixkana, Pirinioetako bazter horretako herritarren aldarria Euskal Herriko eta haragoko kontzientzia ekologistaren ikur bilakatu zen

Ablitasen amaituko litzatekeen ubidearen bigarren fasea oso zalantzan dago momentu honetan, UPNk Erriberrako ur-hornidura oposizioa egiteko ikurtzat hartu duela ere. Sustrai Eraikuntza fundazioak ilegalitate ugari aurkitu dizkio eta Uraren Kultura Berria elkarteak duela hilabete argitaraturiko txosten batek argi utzi du Tuteraldean historikoki erabili diren ureztatze iturriak nahikoa eta soberan direla bertako nekazarien eskaria asetzeko, ez dela ubidearen beharrik alegia.

Uraren eta natur baliabideen pribatizazio klabeetan eta agro-industria kutsatzailearen mesedetan pentsatutako proiektua da honakoa. Agoitzen badute beste arrazoi bat Itoizko urtegia betiko husteko borrokarekin jarraitzeko, duela 20 urte bezala. ■

Manex Agirre,

Zuiako kuadrillako euskara teknikaria

“JENDEA BENETAN AKTIBATZEN HAS DADILA ESKATUKO NIOKE JAURLARITZARI”

Sei udalerrri ditu ardurapeko Manex Agirre (Aramaio, 1982) euskara teknikariak: Aramaio, Legutio, Arratzua-Ubarrundia, Zigoitia, Zuia eta Urkabustaiz. Sei entitateon barne, ordea, hainbat udal, administrazio-batzar eta kontzeju biltzen dira guztiz sakabanaturik eta, ondorioz, 8.500 biztanleren dispersioa da –hizkuntzaren normalizazioak berezkoak dituen korapiloen gainera– lanerako duen oztoporik nagusienetakoa.

Miel A. Elustondo

ARGAZKIAK: ZALDI ERO

Arabako kuadrilla guztiek dute euskara teknikaria. Kuadrillako langile zarete, nahiz eta Arabako Diputazioaren urtean urteko diru-laguntzaren gorabeheran bizi zareten, kinkan.

Hori ahazten saiatzen gara. Gaur egun, Arabako Diputazioaren proiektu politikoari lotuta dago herrialdeko euskara teknikarien sarea. Ezegonkortasun handia bizi izan dugu. Diputazioko alderdi politikoaren kolorea aldatu zenetik lasaiago bizi gara, baina sareari eusteko sistema ez da aldatu. Egonkortu gura dutela diote, baina hori gara oraindik.

Norentzat ari zarete lanean euskara teknikariok?

Geure kuadrillarentzat. Hala ere, kuadrillarik kuadrilla, baliabide pertsonalak ezberdinak dira, egoera soziolinguistikoak ere bai, eta diputazioa dugu koordinazio gunea, Euskara foru zerbi-

tzua. Bestalde, diputazioaren aurrean kuadrilletan euskararen normalizazioaren alde lanean ari den jendearen bozeramaile papera ere hartu dugu. Geu goaz diputazioari gauza eske, presioa egiten diogu.

Instituzioen kontzientzia zuritzaile zaituztegu euskara zerbitzu eta teknikariak?

Kontzientzia zuritzea zailtzen saiatzen gara, bai instituzioei, bai gizarte eragileei ere. “Hor zaudete zuek, ari zarete lanean, zertan jardungo dugu guk?” dio zenbait euskara elkartek, eta egia esan, barruan daukadan arantza da hori. Saihestezina zen gertatzea, baina pena ematen dit, eta horren kontra borroka egingo dut, zeren euskara zerbitzu indartsu batek ezinbestekoa du herri mugimendu indartsua; ardatz batek bestea falta badu, ez du funtzionatuko. Nahiago nuke herri mugimendu indartsu bat,

erakunde publikoetan figura espezifiko bat egon baino. Gizarte osoaren kontua da euskararen normalizazioa, badakigu nork egiten duen benetako lana.

Saihestezina zela diozu.

Jendea nekatuta zegoen, eta asko, erreta, euskararen sustapena beti borroka baten barruan kokatzen nekatuta. Adibidez, askok esan didate euskara zerbitzua sortu denetik udalek hartu dituztela beren gain lehen euskara elkarteak egiten zituen lanak. Ondorioz, arnasa hartu du euskara elkarteak, baina baita hustu ere, elkartea zintzilik eta funtziorik gabe geratu delako. Eta, paradoxa!, orain, gizarte aktibatze beharra sentitzen dugu udaletako euskara zerbitzuok. Erakunde publikoak eta gizarte mugimenduak elkar presionatzen, tentsioan ikusi ditugu urteetan. Orain, aldiz, landa eremuko udalerrietan batez

ere –Gasteizen bestela funtzionatzen baita–, horixe falta da: presioa, tentsio neurri hori. Euskara zerbitzuak ditugu, baina solaskide kopuru antolaturik ez udalerrian.

Gasteizen bestela funtzionatzen da, Arabako gizartearen ehuneko oso handia bertan delako.

Bai. Araban hiri bakarra dugu, Gasteiz, eta balantza guztiz desorekatua dago populazio eta baliabide aldetik. Are gehiago, Gasteizko Udalaren eta Arabako Diputazioaren pisu espezifikokoak parean daude, boteregune moduan. Argi ikusten da euskara normalizazio kontuetan. Badugu Gasteizko Udalaren euskara zerbitzuarekin harremana, baina programa partekatuak antolatzeko zailtasunak handiak dira: 8.000 herri-

tarreko gune geografiko zabala xede talde modura hartzea, edo Gasteiz moduko “gauza” bat, auzoz auzoko gizarte etheen egitura indartsu hori duela... Nola partekatu programak?

Sei kuadrilla Araban, egoera soziolinguistiko ezberdinak dituztenak. Hala ere, usteko nuen oinarri soziolinguistiko bertsua dutela 30 urtetik beherako biztanleei dagokienez.

Berdintzen ari da, baina oraindik asko falta da bertsua izan dadin. Hezkuntzatik datorren jende olde hori da guretzat material erabilgarriena, Zuiako kuadrillan, Gesaltzan, Errioxan, Agurainen eta leku guztietan. Baina Arabako gizartea egoera horri zelan erantzun asmatu ezinik dabil, jende olde horri eman behar zaion erantzuna ezberdina baita batean

eta bestean. Nahiz eta ondorengo belaunaldietan euskara berdintzera datorren, euskarak gizartean duen permeabilitatea diferentea da. Murgian, gazteei zuzendutako afixak euskara hutsean jarri izan dira, eta xede taldearen eta jardueraren arabera, baita beste zenbait iragarki ere, adin mugarik ez duten jarduerak iragartzen dituztenak. Orain dela hamar urte, Zigoitia batean, kirol jarduera halako bat antolatzen zuenak pentsatu ere ez luke egingo hura zein hizkuntzatan egin behar zen. Gaur egun, bai. Besterik da zelan planteatzen diren gauzak hasieratik, eta zein bide egiten duen planteamendu horrek gero. Euskara teknikariak egin lezake ahalegina, planteamendu eta proposamena, baina prozesu osoaren jarraipena egitera ez da iristen.

“Euskara zerbitzuak ditugu, baina solaskide kopuru antolaturik ez udalerrian”

“Gaur egun, besterik gabe euskaltzale den gazte gutxi dago”

“Zelan jakin zer zuntz ukitu behar diozun bakoitzari, barruko euskaltzalea aktibatzeke?”

Zure oztopo nagusiak dira hedadura geografikoa eta jendearen dispersioa.

Gure kasuan, kontua ez da euskararen normalizazioa, gizarte antolamendua baino. Gizarte antolamendurik ez bada, erreferentzia gunerik ez bada, gure lana kasik ezinezkoa bihurtzen da. Euskara zerbitzuen lan intentsiboan sinesten dut: hartu gune geografiko eta jende mugatu bat, eta lan intentsiboa egin bertan. Gure betiko helburua izan da kuadrilla osoarentzako jarduerak antolatzea, Aramaioetik hasi Urkabustaizera ino, denak euskararen inguruan biltzeko moduko zer edo zer antolatzea, baina horrek ez dauka zentzurik. Eta kostatu zaigu horretaz jabetzea! Oso eskualde zabala da, eta eskualde horretako biztanleek mugitzeko eta bizitzeko modu jakin bat dute. Gure lana izan beharko litzateke jendeak duen mugitzeko eta

bizitzeko modu jakin horretan muturra sartzea, eta linguistikoki aldatzen saiatzea. Baina une honetan ez dugu nahikoa baliabide horretarako. Oso zaila da.

Sostengu taldeak antolatzen hasi beharko zenukete.

Astean zehar lau udaletxe zapaltzen ditut, lau bulego ditut... Garrantzizkoa da, oso, lekuan-lekuan euskalgintza egitura gutxieneko bat izatea, gustura lan egingo duena, erakunde publikoekin elkarlanean, baina, aldi berean, tentsionatzaile lanari utzi gabe: “Hau ez da gauzatu. Euskara plana onartu zen, baina ez da bete. Halakok ez du hizkuntza irizpiderik bete...”.

Zertarako balio dute euskararen plan estrategikoez? Artxiboak planez beteta daudela irakurri dizut Arabako euskalgintza: kapital publikotik hitzun komunitaterantz (Jakin, 206) artikuluan.

Erakunde batek prentsaurrekoa egiten duenean ondoko lau urteetarako euskara plan estrategikoa onartu duela esanez, horrek gizartearen aurrean duen balioa guztiz debalututa dago. Gero eta kontzienteago naiz horretaz. Prentsaurreko horrek ez dauka, komunikazio ekintza den aldetik, batere probetxurik, ez dio herritarrari ezer esaten. Aldiz, planen arabera funtzionatu dugu euskara teknikariok, eta planen arabera funtzionarazi dugu inguruko jendea. Gure euskara batzordeak euskararen jarraipenerako batzordeak izan dira, baina horrela ez da jendea aktibatzea lortzen, desaktibatzea baizik. Power pointak, euskara planaren betetze mailak eta inkestak... guztiz metodologia teknikoak dira, ezinbestekoak euskara teknikariarentzat, baina ez herritarrarentzat: herritarrak besterik behar du, bileretara etorri, pozik lan egin, lagundu... Aktibazioa oso gauza konplikatu da. Zelan jakin zer zuntz ukitu behar diozun bakoitzari, barruko euskaltzalea aktibatzeke?

Gauza zaila, inondik ere, aktibazioa. Hainbeste plan, metodologia eta jarduera... hitz egiten da gizartearen aktibazioaz?

Gutxi. Oraintxe hasi da kontzeptu hori saltsa apur bat eragiten. Historikoki, jende euskaltzalea patroiz bat bakarrenekin neurtu izan dugu. Jendea aurkezteko modua egin dugu: “euskaltzalea”. Zenbait gune soziolinguistikotan eus-

kararekiko militantzia bizi izan du askok, euskaltzaletasunetik jo dute beste zenbait ekintza gauzatzera. Horixe dugu historia, eta inoiz ez diogu jende horri behar beste eskertuko egindako lana. Baina “euskaltzalea” adin batetik gorako jendea da. Gaur egun, besterik gabe euskaltzale den gazte gutxi dago. Euskaltzale ez ezik, besteren “zale” ere badira gazteok.

Nork hartu behar du lidergoa? Norena da ardura?

Galderak ez dauka erantzun errazik... Buruan dabilkidana esango dut nik: asko sinplifikatuta esanda, euskararen normalizazio lanetan dabilzan bi ardatz nagusiak hartuz gero –gizarte mugimenduak eta erakunde publikoak–, biek dute jendea aktibatzeke gaitasuna, nork bere modura. Hortaz, epe luzera, benetako lidergo partekatua hartuko nuke nik helburu. Gizarte mugimenduak gizarte antolatua dira, eta gaurko egunean, gizarte sektore batzuentzat egitura horiek dute sinesgarritasunik handiena. Baina horixe dute muga: “gizarte sektore batzuentzat” balio dute, irisgarritasun mugatukoak dira; alegia, sektore jakin horietatik kanpo gizarte zati handi bat dago, haiek existitzen direla ere ez dakiena. Zeinek du gizarteari osorik iristeko gaitasuna? Erakunde publikoek: Jaurlaritzak eta diputazioek. Baina hauek ere, Jaurlaritzaz ari naiz orain, bestelako lidergo bat landu behar dute: ez zait iruditzen mezu egokiak ematen dituenik, ezta kanal egokiak erabiltzen dituenik ere.

Zer esan nahi duzu?

Uste dut urteetako autolanketa egin beharko lukeela Autonomia Erkidegoko erakunde publiko nagusiak. Aktibazioari dagokionez, Jaurlaritzari eskatuko nioke, adibidez, kanpaina orokor eta mezu espantsiboan bidea utzi eta lan intentsiboetan indarrak jartzera. Lan handia da, baliabideak ere mugatuak dira, baina jendea benetan aktibatzen has dadila eskatuko nioke Jaurlaritzari. Hedadura aldetik, botere publikoek dute baliabiderik handiena: egin dezala aktibatze lana gizarte mugimenduekin batera, eta, epe luzera, har dezala protagonismoa gizarteak berak, erakunde publikoak bigarren mailan geratuta, gizarteari laguntzen eta sostengua ematen. Historikoki kontrakoa egin du. ■

Fitoalimurgia

Jakoba Errekondo

jakoba@bizibaratzea.eus

Apirilaren lehen egun honetan, lagun italiar batek igorri berri dit bazkaritarako mahaia edertzeko jarri duen lore sortaren argazkia. Hau inbidia nirea! Kamelia negutar gorria (*Camellia sp.*) eta urre horizko *Forsythia viridisima*, peonia arrosa galanta (*Paeonia arborea*) eta baratxuri zuri basati bat. Nire us-tez zuri hori hartz-baratxuria dela esan diot, *Allium ursinum*. Berak ezetz, “aglio pelosetto” ote den, *Allium subhirsutum*. Berak du lorea sudurraren aurrean, eta nik amore eman behar. Italiarrari “amore”. Euskarazko izenik ez diot inon to-patu, eta, beraienari itzuli bat emanez, “baratxuri bilotsua” proposatzen dut; hostoen ertz iletsua gogora ekarriz, bide batez.

Neguko lore bakarraren gainean, uda berria zapartatu den seinale diren hiru. Hori da Italiaren bihotza; geurearen aldean, aurreratua; klimatologikoki, behintzat, zalantzarik gabe.

Baratxuri basati bat edo bestea ote zen eztabaidan, bere etxe ondoko belazearen argazkiak bidali dizkit. Orduan bai, inbidiak urtu nau. Loreen emana dela eta, belarrik ez dute moztzen: “*Il prato è meraviglioso, pieno de fiori!*”. Eta berak, inbidiaren zaurian hazka eta hazka... Nola sukaldean erabiltzen duten, hostoa bezala, lurpeko burutxoa. Bere amaginarrebaren jaioterrian, Sardinian, bereziki maite omen dute, nola gordinik entsaladak gozatzeko, nola ongailu edo bizigarri. Eta hitz berri bat erakutsi dit: baratxuri bilotsua fitoalimurgikoa da. Ulertu dudanaren arabera, fitoalimurgiak adierazten du landare basatiak elikadurarako erabiltzearen artea. Gurean etnobotanika esaten zaio, baina, nire iritziz, adiera zabalegia. Etnobotanikak landareen erabilera guztiak biltzen dituela iruditzen zait. Aurrerantzean, badakit: etnobotanikan elikadurari lotutako alorrari “fitoalimurgia” deituko diot. Grazie, Francesca! ■

APAIZIARTZA KOLEKTIBOARI ERASOAK

Oztopoak oztopo, baratzea bizitzeko hautuan tinko

Garazi Zabaleta
@tirikittrann

2011n jarri zuen martxan Apaizartza Kolektiboak Gaintxurizketako (Lezo) baratzeen proiektua. Gipuzkoako Foru Aldundiarena zen baserria eta inguruko lurrak erabiltzen hasi ziren, tokia artzaintzarako erabiltzen zuten artzainekin adostasuna lortu eta gero. “Erabilpenik gabeko gunea nekazaritza lanetarako berreskuratu genuen”, diote partaideek. Nekez pentsatuko zuten urte batzuk geroago izanen zuten oztopo nagusia auzokide bat izanen zenik: martxoaren 17an prentsaurrekoa eman zuten kolektiboko kideek, auzokidearengandik jasaten ari diren erasoak salatze eta Lurraren Orena proiektuaren emaitza onen berri emateko. Proiektuak bi urte martxan zeramatzanean hasi ziren bizilagunaren etengabeko erasoak: “Untxiak sartu zizkigun baratze ekologikoetara landaketa guztiak suntsituz, argia eta kontagailuaren kableak moztu dizkigu askotan eta teilatua izorratzen ari zaigu berarenetik erortzen zaion uraren ondorioz”. Azkenaldian jendea erasotzeari ekin diola ere salatu zuten: autoetako gurpilak zulatzea, mehatxuak

edota irain sexistak ohiko bihurtu dira baserriko kideentzat.

Zerotik abiatutako proiektua

“2011ko hastapenean 20 saski banatzen genituen inguruko kontsumo taldeetan, 2.500 metro koadro lantzen genituen eta bi nekazari soilik ginen. Egun, berriaz, 100 familia elikatzen ditugu saskiekin, 12.000 metro koadro lantzen ditugu eta bost nekazari gara”. Emaitzek argi erakusten dute ia baliabiderik gabe hasitako proiektu hura osasun ezin hobean dagoela gaur egun. Eta hori lortzeko auzolana, elkar laguntza eta autogestioa izan dituzte ardatz kideek: “Egungo gizarte eredu kapitalistatik urruntzeko borondatez, lurra herritar guztien ondarea dela aldarrikatu eta hura defendatzea da gure helburua”. Aldarrikapen horiek nekazaritza ekologikoaren eta elikadura burujabetzaren bidetik egiten dituzte eta oztopoak oztopo, kideek argi adierazi zuten beren hautua: “Pertsona guztientzako bizitza duin baten alde eta lurraren zaintzaren eta errespetuaren alde borrokan jarraituko dugu”. ■

BIZI BARATZEA

**Gure kultura
iraultzen ari den liburua**

Bloga: www.argia.eus/bizi-baratzea

[@bizibaratzea](https://twitter.com/bizibaratzea)

Eskaerak:

943 371 545 · www.argia.eus/denda

Salneurria: 23 €

Harpideentzat: 19,50 €

AURKEZPEN HITZALDIAK

Apirilak 15: Usurbil

Gaztetxean, 19:00etan, afari beganoaren aurretik. Errausketaren kontrako ekimenak antolatuta.

Apirilak 16: Ubara (Bergara)

Eskeletxean, 11:15ean.

Apirilak 19: Murgia

Zuiako liburutegian, 19:00etan. Zuiako Kuadrillako Euskara Zerbitzuaren eskutik.

Apirilak 20: Gabiria

Kultur Etxean, 18:00etan.

Udalak antolatuta.

Apirilak 23: Hendaia

Udal aretoan, 18:00etan. Ondoren otordua Balea elkartearen (otordurako izena eman behar da).

Apirilak 26: Arbizu

Lekua eta ordua zehazteke.

ANTOLATU ZURE HERRIAN

sustapena@argia.eus

943 371 545

KAMA SUTRAREN GAKO EZKUTUAK

Nagore Irazustabarrena
Uranga

@irazustabarrena

India, K.a. 240. eta 550. urteen artean. Vatsyayana idazle eta lekaideak *Kama Sutra* edo *Sexualitateari buruzko aforismoak* idatzi zuen. Lana ezagun egin duten sexu jarreraz gain, Kama Sutrak beste gai batzuk jorratzen ditu; esaterako, emaztea aukeratzeko irizpideak eta emaztearen betebeharrak eta pribilegioak.

Hala, liburuaren hirugarren atalean emazte perfektuak menperatu beharreko 64 arte zerrendatzen dira: janaria prestatzea, janzkera, masajeak, lurriak nahastea, xakea, konjuruak egitea, zurgintza, koadernaketa... Horien artean, zerrendako 45. tokian, *Mlecchita Vikalpa* edo idazketa eta komunikazio sekretuaren artea dago. Horrenbestez, Kama Sutrak jasotakoa kriptografiaren aipamen zaharrenetakoa da.

Jatorrizko bertsioan enkriptatzeko metodoaren xehetasunik ematen ez den arren, liburuari geroago erantsi zitzaizkion iruzkinetan, esaterako, Yasodharak gehitutako *Jayamangala* iruzkinean –X. eta XIII. mendeen artean– sistema zehatzak proposatzen dira. Horien arabera, testuak enkriptatzeko ordezkapen kode monoalfabetiko soilak erabili ohi zituzten. Alfabetoa bi zatitan banatu, letrak ausaz nahastu, bikoteak osatu eta letra bat besteaz ordezkatu besterik ez zen egin behar. Ordezkapenezko sistema

WELCOME TRUST IMAGES

Sexu jarrerak biltzeagatik da ezaguna Kama Sutra. Baina jarrera bildumaz gain, liburuak beste sei zati ditu eta, besteak beste, kriptografia du hizpide, emaztearen jarrera egokiari buruzko ataletan.

horri Kama Sutra kodea edo Vatsyayana kodea esaten zaio eta gaur egun erraz deszifra daiteke frekuentzien analisia eginda. Baina garai hartako teknologia eta alfabetatze maila aintzat hartuta, nahikoa zen amodio kontuen sekretutxoak gordetzeko. Eta beste helburu batzuetarako ere bai, Julio Zesarrek Galiako gerran ordezkapen hutsezko enkriptatze sistema erabili baitzuen.

Kama Sutrak proposatzen duen erabilerak gerrarako baino bakea-

ri eusteko asmoa du. Kriptografiak emakumeei beren harremanen xehetasunak gordetzeko balio behar die eta, hala, senarra hobeto zerbitzatu dute. Baina ez hori bakarrik. Sekretuak gordetzeko artea “beti da erabilgarria eta gogoz hartua”, baita emakumea senarrak gabe edo atzerrian bakarrik dagoenean ere. Kama Sutraren teknikak menperatzea jarrera akrobatikoak erabiltzea baino gehiago baita. ■

GLEN ELLYN

Erdi Aroan jarri zieten mamuei izara zuria

Hildakoen arimak askotariko itxura hartu du historian zehar, baina Erdi Aroaren amaieran, nagusiki XIII. mendetik aurrera, uste zuten hildakoek ehorztean zuten itxura izango zutela mamuek. Soinean zeramana ere atxikitzen omen zuen espirituak eta, horregatik, fantasmak hil-oihala estalita irudikatzen hasi ziren.

Oihalaz gain, bakerik lortzen ez zuten espirituak kateak ere jarri zitzaizkien, lurreko bizitzarekin zuten lotura sinbolizatzeko. Defuntuak bete gabe utzitako zereginek ez zitoten hil ondorengo atsedena lortzen uzten, eta mundu honen eta bestearen artean harrapatuta, katez lotuta, geratzen zen. ■

OIOLARI BURUZKO IKUSENTZUNEZKOA EUROPAKO PARLAMENTUAN

Hedabideak herri mugimenduen borroka bere egiten duenean

Itsaso Zubiria Etxeberria
@itsasozubiria

Europar izan da ARGIA. Bruselan. Tira, izan izan ez, Oiolarako urtegiaren deskonexioaren aldeko plataformako kideek, gaiaz ARGIAk egindako bideo bat eraman dute Europako Parlamentura martxoaren 14 eta 15ean. Urtegia lindanoz kutsatuta dagoela salatu eta arazoari konponbidea emateko aldarrikatzera joan dira.

Europako Eskaren Batzordean eman zuten hainbat europarlamentariren aurrean *Lindane: water pollution in the Basque Country*, euskaraz egin eta ingelesezko azpitituluak dituen ikus-entzunezkoa; azaltzen duena Barakaldo eta Sestao inguruetan Oiolarako urtegiarekin duten problema. Eta inguruko bi zabortegi itxita konponduta dagoela dioen txosten batean oinarrituz zenbait erakundek Oiolarako gaia bukatutzat eman nahi bazuten ere, urtegiaren deskonexioaren aldeko plataformak lortu du Bruselan kasua aztertzen jarraitzea.

Ekozinemaldian ere eskaini da ARGIAko ikus-entzunezkoa, Barakaldon,

Ataunen, Seguran, Leioan eta Artean. Ekologistak Martxan taldeak antolatutako ekozinemaldiaren hamargarren edizioaren egitarauan sartu dute eta zenbait emanalditan izan da Unai Brea ARGIAko kidea ere.

Komunikabideak sortutako produktua erabilgarri egin zaio herri mugimenduari. Bustitzen den seinale. "Herri mugimenduen kexa hau du eta beste aldeak hau dio" formatu ohikoa alde batera utzi eta azalpenetan bere egiten du problema, denona baita. Eta agian hitz egin beharko dugu herri mugimenduekin eta galde-tu zertan lagun dezakegun hedabideok; igual gure lanak albistea egin eta gaia mahai gainean jartzeaz gain izan beharko du eragile sozialen eskura jartzea euren borroketan baliagarri zaien materiala (gaiaren azalpen edo laburpen bideoa, argazki-bildumak...). Agian gakoa borroka horiek nork bere esparrura ekartzea da, gure sentitzen ditugun momentutik hedabidean atal horri emango zaion trataera ezberdina izango baita, gertuagokoa. ■

"Denbora neraman berriz ere harpide noiz egingo, eta, gaurko berria irakurrita, momentua iritsi dela erabaki dut"

Jabier Muguruza,
ARGIAkoa

"Kooperazioaren artez" bloga hasi du Lankik ARGIAko

ARGIAren blog komunitatea zabalduz doa. Lanki ikertegiak kudeaturik, beste ekonomia eta bizitza eredu batzuk landuko dituen *Kooperarock* bloga egongo da irakurgai hemendik aurrera gure webgunean.

Donostia 2016ren baitan abian jarritako *Kooperarock* proiektuarekin eta Arro-sa Irrati Sarearekin elkarlanean, astero ekonomia sozialaren inguruko gai bat jorratuko du blogak, Maider Iriartek *Zerbrabidea* irratiairako tartean esandakoak aletuz.

Ekonomia feministaz, kooperatibagintza hastapenez edota bestelako kontzeptu subertsibo iraultzaileez hainbat hausnarketa plazaratuko dituzte bertan.

Kooperarock proiektua kooperatibagintza ikuspegi soziala eta oinarriak artearen bidez azaltzeko saiakera da. Horretarako, urte osoko egitarau zabala antolatu dute: ekonomia sozial eta eraldatzaileko eragileekin mahai-inguruak, unibertsitateko ikertegien topaketak eta transmisioa lantzeko hizketaldiak, besteak beste.

ARGIA IRRATIETAN

- **Euskal Irratiak:**
Astelehenetan, 8:00ean.
- **Info7 Irratia:**
Asteazkenetan, 16:15ean.
- **Euskalerrria Irratia:**
Asteartetan, 14:15ean.
- **Bilbo Hiria Irratia:**
Ostiralean, 10:30ean.
- **Xorroxin Irratia:**
Asteartetan, 18:00ean.

Lantainako ahuenak

Euskal Herriko bazter anitzetan, begiek ikusten dutena kasko zokoan dantzari dabilen melodia kantatuak zurkaizten du Zuberoan, Bizkaian edo Baztanen. Gerrak, mendekuak, gatazkak ala tragedia domestikoak kontatzen dizkigute. Sallaberri, Azkue, Aita Donostia ala Riezu musikologoek bilketa lan tematsuari esker iritsi dira gure ezpainera.

Itxaro Borda

IRUDIA: AINARA AZPIAZU "AXPI"

Arizkungo Ordokia auzoko Urtsua jau-
retxean ezkontza bukatu berri zen.
Senar-emazte gazteek zoriontsu zirur-
diten. Estebe Urtsuaren ama jadanik
ederki konpontzen zen Joana erraina-
rekin. Lantainako oparotasuna ekarri
zuen dotean: ehunka zikiro, urrezko
koilareak, preziozko oihal eta mihi-
seak.

Urtsuako ondorengoa, ordea, ilun zebi-
len. Zetazko arropa zurbilaren azpian an-
dreak sabela borobilegia zuela ohartu zen.
Nor zuen haur horrek aita? Ez zen bera
alabaina: ez ziren elkarrekin egon, eztei-
-gaua errespetatzearren. Haserre beltzez
irakiten zihoan. Zerbait egin behar zuen.
Joanari begira zegokion. Bat-batean, baze-
kien ateka latzetik nola atera.

Mutila haiatu zuen. Zaldia gibleko z aitzin ferratzea eta galderarik ez egitea eskatu zion. Joana oheratzear zegoen. Urtsuako Santa Ana baselizara gonbidatu zuen samurkiro otoitz egitera. Joanak onartu zuen, bere egoerari buruz Estebe engainatu zuela sinesten hasia zelako.

Jauna xuxurlatuz kopeta apaldu zue- nean emaztearen lepoa zinta meharraz inguratu eta azken hatsa eman arte tin- katu zion. Joanaren begiak itzulikatu zi- ren. Bizitzarik gabe lur hotzean hedailo erori zen:

*Lantainako alaba
Urtsuan defuntu dago.*

Euskal Kantagintza berriaren ildo- ireki zuen 1966ko Mikel Laboaren lau abestiekiko *Goiztiri* etxeko LP laburrean grabatu zen aro modernoko *Urtsuako Kantaren* lehen bertsioa: gitarra eta ahots soila, uhergarria. Benito Lertxun- dik *Pazko Gaüerdi Ondo* (1989) obran eresiareri Erdi Aro kutsuko soinu ten- tsiodun moldaketa orraztu zion. Ego- kia, ezen Riezu Hispania hegoaldeko lurretan arrakastatsuak ziren *Bodas de Sangre* saileko kanta suerteen aire se- fardiekiko lotura sumatu baitzion.

Ohikoan sei edo zazpi kopia baino ez dira kantatzen. *Plazara* aldizkarian haa- tik, 1988an, Mariano Izeta zenak hama- bost bertso ekarri zituen. RM Azkuek Gartzain herriko Tomas Urrutiaren aho- tik hartu eta bere *Cancionero Popular Vasco* (1918-1921) liburuan musika partizioarekin agertu arazi zuen. Dena delakoan bertso laburretan bihikatzen doan gertakariak bizkarrezurrean behe- ra izua isurtzen du mendeak urrundu ahala.

Abestia *Agur ene arreba, Goiti zazu burua, Urtsuak zazpi leiho* hasierako bertsoarekin estrenatzen da bildume- tan. Testuak biluzia ematen du bere hitz apurrekin eta *ene arreba Joana* eta *ene anaia jauna* errepikapenek mailuen pare jotzen dute zintzurrean pasatzen direnean. Errealitatearen eta fikzioaren artean zalantzaz dator bihotzaren hon- doraino larrutzen gaituen eresia.

Urtsuatar bortitzak, ankerrak

Urtsuako gotorlekua kokatu daiteke mapa batean, badakigu non dagoen eta nahi duenak ikusten ahal du. Arizku- neko jaunek Nafarroako historian be- rraien atzamarraren hatza utzi zuten:

URTSUAKO KANTA

*Agur ene arreba
ene arreba Joana:
Berri bat aditu dut
ene arreba Joana.*

*Zer aitu duzu bada,
ene anaia jauna?
Enbrazo omen zara
ene arreba Joana.*

*– Zertan ezautzen naute,
ene anaia jauna?
– Gerria loditu ta
laburtu kotilluna.*

*– Enazazula sala
ene aitametara
et'are gutiago
Urtsuko semetara.*

*– Zer emain duzu sari,
ene arreba Joana?
Txapela lumarekin
ene anaia jauna.*

*– Ez da, ez, hori sari,
ene arreba Joana.
– Bortzetan ehun luis
ene anaia jauna.*

*– Hoiek eztutzu aski,
ene arreba Joana.
– Zaldia zelaturik,
ene anaia jauna.*

*– Hoiek eztutzu aski
ene arreba Joana.
– Haurra besoetara
ene anaia jauna.*

*Zaldia zelarekin
zurretat jarria da.
Nik iten dudana haurra
zure besokoa izain da.*

*– Hori da, hori, sari,
ene arreba Joana:
Haurra besoetara,
ene arreba Joana.*

*– Zazpi errota berri,
zortzi jauregi xuri;
hoien guziengatik
nik ez Urtsura nahi.*

*– Goiti zazu burua,
ene arreba Joana.
– Eztezaket goratu,
anai Batista jauna.*

*Urtsuak eder leiho
Lantainak ederrago
Lantainako alaba
Urtsuan hila dago.*

*Urtsuan zazpi leiho
zazpiak lerro lerro,
Lantainako alaba
Urtsuan defuntu dago.*

*Urtsuan defuntua
Santa Anan kausitua:
Adios erran gabe
etxetik partitua.*

*Gure Mari Kattalin
emakume fidela,
pesalonbre handitan
gelditua bide da.*

*– Etzinakien bada
trabatua zinela?
Orduan etzaiten
ezkontzarikan zerra.*

Amaiurko gazteluaren setioko azken borroketan Leringo kondearen lagun- tzaile azaldu ziren. Espainiako erregeak bereziki sariztatu zituen esku-ukaldi horrengatik. Ez zuten hargatik fama ona eduki: bortitzak ziren, lurrez eta ohorez gose, Bozaten esklabo erabiltzen zituz- ten agotak zeuzkaten. Orduko nobleen antzera ikasiak ere ziren, puxanten idazkari eta notarioa zirelako. Hegoal- dera bezain iparraldera hedatzen zen

urtsuarren itzala: Orzaizeko Arizmendi jaunttoekin uztartuak ziren.

Urtsuako Pedro (1521-1561) da sen- diko kiderik ezagunena. Ameriketara barna ibili zen, Kolonbian hiriak sor- tzen, indioak kalitzen eta urre bila, Oña- tiko Lope de Agirre eta Ines Atienza an- dregaiaren konpainian. Werner Herzog alemanak *Agirre, Der Zorn Gottes* film erraldoian irudikatu zituen biak, herioa- ri burlaz, Marañoñ ibaia jaisten. Ikus-

garria halaber, Iñaki Elizalde 2012an *Baztan* lanean aurkeztu zigun eta Joseba Apaolazak gorpuzten zuen Urtsuako Matias.

Mikel Laboaren ahotsez itxuratzen dugun urtsuarra ezpal berdinekoa zela imajinatzen dugu: ankerra, gogorra, buru beroa. Batzuek diote Urtsua honek Estebe zuela izena eta ezbeharra 1700 urteen irian izan zela. Jondoni Joane arrastiriz. Baina nehork ez daki zuzen. Frantzian Luis bat errege zela ziur dago ezen Joanak bere anaia apezari bostehun luis hitzeman zizkiolako isiltasunaren trukean:

*Bortzetan ehun luis
ene anaia jauna...*

Lantainako alaba

Joanaz are gutxiago dakigu. Lantainako alaba Bidarra, Hazparne ala Ezpeletakoa zitekeen. Gauza segurua da base-ri okitua zela, zazpi leiho zituen arren, Urtsuak baino anitzez gehiago. Zazpi eta zortzi zenbaki mitikoei jostatzen da bertsolaria. Nasaitasun izugarriaren sinboloa da, zazpi direlako arrosa perfektuaren ezpalak, bekatu mortalak, zentsuaren adinak, Altxaiko herensugearen buruak...

*Zazpi errota berri
zortzi jauregi zuri,
horien guziengatik
nik ez Urtsura nahi...*

*Urtsuak eder leiho
Lantainak ederrago...*

Ezkontzak harilkatuz emendatzen ziren etxaldeak, ospeak, ontasunak. Frantziaren eta Espainiaren arteko mugak finkatzen zihoazen denboretan jendeek harremanetan segitzen zuten Baztan eta Bidarra zein Baigorriko hiritarrek. Oraindik ere Aritzakun, Urrizate ala Izpegi pasaiek erromatarren metal preziosoen bidea ametsaz azpatzen digute.

Anbizioak galduko zuen Joana. Anaiari kasu egin bazion bizitza bederen salbatuko zuen. Batistarekin jolasean aritu zitekeen, harekin tratatu zezakeen baina urtsuarra ez zen erraza engainatzen. Gezur eta gordetze alorrean gaitzeko eskarmentua bazuten. Baztaneko gazte-lu eta jauretxe kasik guztien jabe ziren XIV-XVIII. gizaldietan.

*Agur, nere arreba
nere arreba Joana:
Berri bat aditu dut
nere arreba Joana.*

*– Zer aitu duzu bada,
nere anaia jauna?
enbrazo omen zara
nere arreba Joana.*

Santa Ana baselizan erailketa

Kanta anaia jaunaren eta arreba Joanaren arteko solasaldiarekin abiatzen da. Anaiak badaki arreba haurdun – trabatua, izorra, enbrazo...– duela eta isiltasunaren prezioa finkatzen dabil koplari kopla. Txapela lumarekin eta zaldiaren ondotik, dirua luzatzen dio Joanak eta horrekin sosegatzen bezala da. Bakearen amoreagatik ekarriko duen haurraren besokoa dukeela erraten dio:

*Hori da, hori, sari,
nere arreba Joana:
Haurra besoetara
nere arreba Joana.*

Anaia apezak ez zuen lortu Joanaren Urtsuara ezkontzeko xedea geldiaraztea. Bien arteko adostasunak ordea galerna iragartzen du. Joanaren ahotsean ikara nabaritzen da. Denek muturik geratu beharko dute, ezkontzarekin bat ez zetozkeen gurasoek eta senargaiak ez dutelako deus jakin behar:

*– Enazazula sala
ene aitametara
et'are gutiago
Urtsuko semetara.*

Zaldiz hurbildu zen Joana Urtsuako Esteberen egoitza munttoraino. Idi zainartek tiraturiko hamar orga bazeuzkan atzetik, altzariz, oihalez, portzelanazko plateraz eta arropaz kargatuak. Bozateko txistulari trebeek alaitu zituzten ezteiak, mutil eta neska dantza ugari eskainiz. Joana ez zen sekula hain zoriontsu sentitu.

Duda izpirik ez zuen Santa Ana baselizaraz esker onezko otoitz baten marmaratzeko gonbitari baietz erantzutean. Unearen zehatzaz baliatu zen Estebe bere emaztearen erailtzeko, xingola zuri meharrez ala ezpata kolpez, bertsioren arabera.

*Lantainako alaba
Urtsuan defuntu dago.*

*Urtsuan defuntua
Sant' Anan kausitua:
Adios erran gabe
etxetik partitua.*

Urtsuarrak Frantziara ihes egin omen zuen adios erran gabe. Baina poetak morala ttantaz bukatzen du kanta ahantzi ezina, tragediaren zaina zipriztinduz. Mari Kattalin hori, Joanaren sehia, ahizpa edo ama daiteke eta hausnarrean dakusagu:

*Gure Mari Kattalin
emakume fidela,
pesalobre handitan
gelditua bide da:*

*– Etzinakien bada
trabatua zinela?
Orduan etzaiteken
ezkontzarikan zerra...*

Lantainako funtsetan, ilargi beteko gauetan, Joanaren auhenak entzuten dira dagoeneko. ■

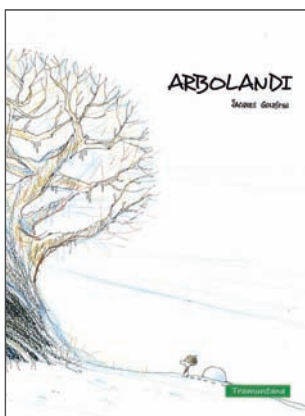
KULTURKRITIKA

» LIBURUA

Adiskide bat nuen...

Xabier Etxaniz Erle

Arbolandi

JACQUES GOLDSTYN

Ilustrazioak: Jacques Goldstyn
Itzulpena: Aritz Galarraga
Tramuntana, 2015
76 orrialde

Oker ez banago haxe da argitaletxe katalan honen bigarren lana euskaraz. Quebecen jaioako idazle eta komikigile honen lanaren aurretik Montse Torrentsen *Hari ikusezinak* plazaratu zuten iaz. Alde horretatik pozgarria da kanpoko etxeek euskaraz ere argitaratzeari ekitea eta aberasgarria euskal merkatuan ikuspegi eta joera berriak ager daitezkeelako.

Arbolandi hau ume txiki batek lehen pertsonan kontatzen duen istorioa dugu. Bizi bizi hasten den istorioa; orrialde bakoitzean egoera bat: "Arranopola! Eskularru bat galdu dut. Ez dut inon aurkitzen", eta ondorengo orrian: "Gauza galduen bulegoan nago. Ehunka eskularru daude. Larruzkoak, artilezkoak, beisbolean jokatzeko bat". Ohi-koa denez, testua irudien bidez osatzen da; eta protagonistaren mezuez gain bere poza, harridura edo sumina jaso dezakegu irudien bitartez. Beste kolore bateko eskularrua janzen duenean bezala: aurpegia irribarre zabalez ageri zaigu.

Baina zuhaitz batekin duen harremanari buruzko istorioa dugu hau; izenburuak berak adierazten duen bezala arbola handi batekin duen harremanaz. Mutiko bakartiak gustuko dituen gauzen artean "nire zuhaitzera igotzera dut maiteen" adieraziko digu. Eta hortxe hasten da zuhaitzarekin duen erlazioa kontatzen, zer egiten duen bertan, zer ikusi, zer sentitu... baita zuhaitzak egiten dituen gauzak ere, bere baitan jasotzen eta babesten dituen animaliak. Erlazio bitxia, benetan. Une batean *Arbola eskuzabala* hura gogora ekarri digun erlazioa; baina oraingoan oso bestelakoa da.

Arbolandi azkar eta gustura irakurtzen den liburua dugu. Irudiek (Sempé handiaren antza hartu diogu batzuetan) irakurlearen –edo ikuslearen– irudimena bultzatzen dute, sinpletasunaren bidez asko komunikatzen dutelako. Testuak, aldiz, kontzeptuak, sentimenduak, ideiak, adierazten dizkigu oso hitz gutxiren bidez.

Irakurleak, narratzailearen azalean sartuta, zuhaitzarekiko maitasuna bizi ahal izango du; nolako harremana duen mutikoak zuhaitzarekin, nola ikusten duen ingurua, bizitzen natura... eta hori guztia amaituko dela dirudi; udaberria iritsi eta "zuhaitz guztiak betetzen dira kimuz eta gero hostoz. (...) Zuhaitz guztiak *Arbolandi* izan ezik". Mutikoak zuhaitzarraren ondoan ikus dezakegu, historik gabeko arbolarari begira, adar hutsetan den zuhaitzaren oinetan, txiki eta geld, lagunari so.

Askotan badakigu gure inguruko animalia bat edo bizidunen bat hitzen denean, baina noiz jakin zuhaitz bat hil dela? Noiz konturatzaren gara hil egin dela? Eta une horretan, mutilak zerbait egitea erabakitzen du bere lagunarekin "tximiniarako egur, altzari edo zotz" bilakatu baino lehen.

Bitxia, harrigarria eta hunkigarria da *Arbolandi* istorio hau. Euskal irakurleak, haur nahiz heldu izan, gozatzeko liburua. ■

Jacques Goldstyn
idazle quebecarra.

» **TELEGRAMA**

David Bowie omenduko dute Donostiako Dokan apirilaren 15ean: Los Separatistas, Zea Mays, Sonic Trash eta Diamond Heroes bezalako taldeak ikusteko aukera **STOP** William Shakespeareren **Uda gau bateko ametsa** Bilboko Arriagan eskainiko dute apirilaren 16an. Sarrerak 7 eta 18 euro artean **STOP** Immigrazioa du ardatz Xuban Intxaustiren **Mensajes de frontera** ikus-entzunezko lanak. Donostiako Ernest Lluch kultur etxean eskainiko dute apirilaren 14an 19:00etan **STOP**

» **DISKOA**

Sustraiak berritzen

Joxi Ubeda

Neguaren ostein

MIKEL URAKEN

Auto-ekoizpena, 2015

Mikel Uraken musikari santutxuarra.

IÑIGO AZKONA

Mikel Urakenek ahotsa eta gitarra baka-
rrik erabili ditu bere azken lana graba-
tzeko, zazpi kantuz osaturiko binilozko
diskoa. Kantu gordinak eta hunkiga-
rriak jotzen ditu, gitarrarekin marrazki
ederrak egiten ditu, eta zintzotasunez
abesten du, bihotzetik. Bere kantuetan
samina, ezintasuna eta etsipena suma-
tzen dira. “Bihotzetik bai, baina batez
ere, errailetatik abesten dut. Nik uste
dut norberaren bizipenek baldintzatzen
gaituztela gure eguneroko bizitzan. Nire
kasuan, bizipen horiek erabiltzen ditut
abiapuntu bezala sormen lanak egiteko.
Gordintasuna zerbait erakargarri bihur-
tu nahi dut. Lanaren emaitza zintzoa
izateko, lotuta egon behar da norbera-
ren izaerarekin”.

Bere kantuak euskal folkaren sustraie-
tan errotuta daude, baina hortik abiatuta
bide berriak aurkitzen saiatu da, enbor
bereko beste adar batzuk. “Zintzotasun
osoz, herri honen sustraiekin konekta-
tzen saiatu naizela esan dezaket. Era be-
rean, nire izaera pertsonalaren ezauga-
rriak (euskaldun berria naiz eta ikuspegi
musikal ipurterrea daukat) gehitu dira,
eta *Neguaren ostein* horren emaitza da.
Beraz, ni eta nire ingurukoaren batuketa
dela esan dezakegu. Alde batetik, disko
hau euskal kulturari eskaini nahi izan
diodan ekarpen xume bezala erditu dut,
eta bestetik, euskaldun berrien ahaldu-
ntzea ere islatu nahi izan dut”.

Mikel Urakenek berak sortu ditu doi-
nuak, eta hitzak idazteko Mikel Vegaren
laguntza izan du. Grabazioa 2015eko
uztailean egin zuen Andoaingo Garate
estudioan. Soinu teknikaria Kaki Arka-
razo izan da, eta ekoizlea Javi Letamen-
dia. Diseinua eta argazkiak Asier Garcia
Azkuek egin ditu.

Diskoa bere kabuz argitaratu du. *Do
it yourself* (zuk zeuk egin ezazu) pen-
tsaera erabat barneratuta daukadanez
ez zitzaidan beste era batez aritzea bu-
ruratu. Auto-ekoizpena ekonomikoki
arriskutsua izan daiteke, baina diskoa-
ren banaketa kontrolatu ahal izatea,
arazoa baino luxu bat da”.

Mikel Uraken Bilboko Santutxu auzo-
koa da. Duela hamar bat urte Loan me-
tal taldean jotzen hasi zen, eta ondoren
Folk songs for tormented souls (2013)
eta *Omenaldi xumeak* (2014) lanak pla-
zaratu zituen, *Neguaren ostein* diskoa
osatu aurretik. ■

Iruzur goxoa

EMANALDIA

Goran Bregovic & his Wedding and Funeral Orchestra. *Champagne for Gypsies*.

Iruñeko Baluarte auditorioan eskainitako kontzertua, 2016ko apirilaren 3an. Aretoa betea.

Julen Leuza Izkue

@JulenLeuza

Getxoko Folk Jaialdian izan zen Goran Bregovic iazko irailean. Zorionez, nire adiskide batzuk ere bai, eta banekien zertara nindoan honakoan.

Balkanetako musikaren adierazle nagusienetakoa dugu Bregovic, 1950ean Sarajevon (Bosnia-Herzegovina, garaiko Jugoslavia) jaioa. Hamarkadak daramatza filmetarako soinu bandak konposatzen eta diskoak argitaratzen, gaur egun, Fanfare Ciocarlicarekin batera, musika mota honen enbaxadore bihurtu dela. Bregovicek gainera jakin izan du bere jatorrizko musika tradizionalaren elementuak (hai-ze-metalezko tresnak, eskala zingaroak, kantatzeko berezko modua) soinu elektroniko eta modernoekin uztartzen, baita ingelerarekin ere, publiko zabalagoa erakarriz. Dena den, aitortzekoa da musika honek berez duen indarrak edozein zoro bihurtzen duela aditu eta abantaila horrekin jokatzeko luxua da haientzat.

Ez zen gaizki hasi emanaldia: publiko artetik banan-banan atera eta haien artean hitz egiten, jostatzen, hasi ziren bi tronpeta eta bi baritono, bonbardinoaren antzeko tresna, tronparen familiakoa, Europa erdialde eta ekialdean oso ohikoa. Jarraian saxofoi-jotzailea hasi zen eszena gainean, eta denen artean hasiera eman zioten lehen piezari.

NAVARRA.COM

Bitartean abeslariak taularatu ziren, bi emakume bulgariar jantzi tradizionalekin atonduak, ahots nagusian eta perkusioan aritzen zen gizona eta azkenik, jantzi txuriz, Bregovic. Pieza amaitu eta segidan hasi ziren kanturik ezagunetarikoa batekin: *Gas Gas*. Bat-batean, inon ikusten ez zen helikoi bat –tubaren antzeko haize-metal familiako baxua– entzuten hasi zen bolumen ikaragarri, base elektroniko baten laguntzarekin. Abeslari nagusiak bonbo eta txindatak jotzen zituen, kantatzen hasten zen arte, naiz eta hauek berdin-berdin jarraitzen zuten bozgorailuetan. Laburbilduz: entzuten zenaren erdia edo gehiago aurretik grabatua zetorren, “enlatatua”. Eta horrela eman zituzten kantu denak.

Baina nik, lehen esan bezala, banekien hau guztia aurkituko nuela Bregovicen kontzertuan, eta beraz disko bat entzuteagatik 30 euro pagatu nituela pentsatu beharrean, ahal izan nuen faktore positibo guztiekin gozatzen saiatu nintzen. Eszenatokian zeuden musikariak –guztiak serbiarrak, emakume bulgariarrak eta Bregovic bosniarra salbu– oso onak ziren, kalitate eta gustu apartekoak. Harritzekoa izan zen batez ere saxofoi-jotzaileak abiadura eta nota altuekin zuen erraztasuna. Emakume

bulgariarrek zuten afinazio zehaztasun ikaragarriak –tonu laurdenak eta guzti erabili zituzten– momentu batzuetan auditorio osoa erabateko tentsio isilune batera eraman zuen, eta ahots nagusian ari zen gizonaren kantatzeko moduak denok zoratu gintuen. Bregovicek orokorrean gitarra batekin laguntzen zuen, bigarren ahots eta oihuak egiten zituen eta kanturen bat ahots nagusian eman zuen. Zuzendaritza lanak –sarrera eta amaierak batez ere– berak egin zituen.

Errepertorioan kantu ezagun guztiak aurkitu genituen: *Gas Gas*, *Ederlezi*, *Balkaneros*, *Mesecina*... Kontzertua partisonoen *Bella Ciao* eta *Kalashnikov* himnoekin amaitu zen, giro ezin hobea lortuz.

Iruzur egin zigutenaren sentimendua ezin izan genuen burutik kendu, baina disfrutatu genuen, nik bai behintzat. Zer kostatuko zitzaion gutxienez beste bi musikari eramatea helikoi eta perkusioa jotzeko –edo itxura egiteko–. Tira, akaso honi ere Mozal Legea baliatuz isuna jarri diote eta orain ez du dirurik musikari gehiagori ordaintzeko.

Urrun geratu da banda oso bat, koru eta soka-orkestra, eramaten zuen Goran Bregovic hura, bere ibilbideko azken fasea diru erraza irabazteko baliatzen ari dena. ■

Egilea: Ana Zambrano

Hitz gezidunak

Gaia: Animalia ur-lehortarrak

Jerzy Opiola-CC By SA

Armin Kübelbeck-CC By SA

Grand-Duc-CC By

Chris M-CC By

Sudokua

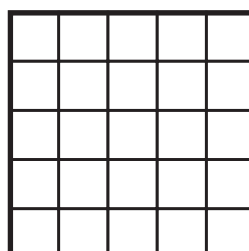
Bete itzazu gelaxkak 1etik 9rako zenbakiak idatziz, zutabe, lerro eta 3x3ko koadro bakoitzean errepikatu gabe.

	2	7						4
					4	6		2
					6	3		
				1	7	5		
8			5	9				6
	7	9	6					
		3	1					
7		6	8					
1						8	9	

5x5

Zeharretara eta goitik behera, hitz bera.

1. Multzo.
2. Uste, susmo.
3. Ihar.
4. Mendekotasuna eragiten duen gaia.
5. Haiek berak.

Soluzioak

5x5:

6	2	7	3	5	8	9	1	4
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
2	8	3	1	9	5	4	6	7
1	4	8	9	6	3	2	1	4
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2	1	4	8
4	1	8	9	2	6	7	5	3
3	6	2	4	8	1	7	5	9
8	4	1	5	7	9	6	3	2
5	7	9	6	3	2			

Alejandro Cearreta. Geologoa eta paleontologoa

IÑIGO AZKONA

Padurak eta hondartzak mintzo

"Bizi naizen lekua ulertzea interesatzen zait, eta itsas padurek asko esaten digute, azken 4.000 urteotan sortuak baitira, ozeanotik ura sartu ostean. Txipioko padura, Urdaibaikoa, oso suntsituta dagoen Bilbokoa... Kostaldea oso interesgarria da, azkar aldatzen da berez, baina gainera jende gehien bizi den ingurua da. Ondorioz azpiegiturak, industria, aisia... dena kostaldean jarri gero, gatazka handiak sortzen dira. Kostaldean Antropozenoko material metaketa aurki dezakegu; jada, Getxoko Tunelboka eta Gorrondatxe aldean, bost metroko lodiera duen material berrien metaketa naturala gertatu da".

Gizakion eragina hain handia da gure planetan ezen lorratza uzten ari gara etorkizuneko geruza geologikoak izango diren egungo sedimentuetan. Horregatik, egun bizi garen epokari Antropozenoa deitzea proposatu dute batzuek. Nazioarteko Estratigrafia Batzordeak, hori onartu aurretik, frogak biltzea eskatu dio zientzialari talde bati; horretan dabil Alejandro Cearreta bilbotarra, EHUko irakaslea.

"Planeta bere dinamika naturala ateratzen ari gara"

Jabí Zabala

@sarean

Nola sortu zitzaizun fosilekiko lilura?

Nerabea nintzela, Arabako Zuhatzu Kuartangon igarotzen nituen udak. Behin, gurasoen lagun batek harri puska bat erakutsi eta fosilizatutako itsas trikua zela azaldu zidan. Fosilak eza-gutzeak nire buruan sekulako eztanda eragin zuen: duela milioika urte bizirik zegoen animalia begien aurrean ikustea ideia liluragarria iruditu zitzaidan.

Itxurazko lehenengo kontradikzioa: zientzia eta pasioa.

Funtsezko osagaia da pasioa. Ondoren metodo zientifikoaren bidez garatuko duzu ikerketa, baina lilura hori ezinbesteko pizgarria da.

Edonora zoazela harriei begira geratzen direnetakoa zara?

Dudarik gabe, hondartzara banoa, toalla zabaltzean, hondar aleei erreparatzen diet. Deformazio profesionala da baina ziur nago botanikoriei ere antzera gertatzen zaiela landareekin.

Mikropaleontologia ez da hain ikusgarria.

Museoetan lagin ikusgarriak daude: dino-

sauro hezurak, balea hezurak... Baina ugariagoak eta aurkitzeko errazagoak dira beste batzuk: polen aleak, adibidez, oso txikiak dira baina geruzetan oso erraz antzematen dira eta informazio oso zehatza ematen digute, aldaketa paleoanbientalak, itsasoaren mailaren aldaketak...

Zientzialari batzuek egungo garai geologikoari Antropozeno deitzea proposatzen duzue, zergatik?

Fosilei begira, lurraren iraganeko eonak, aroak eta epokak zehaztu ditzakegu. Bada, ikerlari askok uste dugu une honetan planeta bere dinamika naturala ateratzen ari garela gizakiok. Aldaketa nahikoa erakusten dute frogek Holozenoa ez den beste garai batean sartu zarela esateko. Garai horri Antropozeno deitzea proposatzen dugu.

Zerk salatzen du Antropozenoa geruzetan?

Adibidez, plastikoa egoteak, zati mikroskopikoak batez ere, isotopo erradioaktiboek, zementuak, guk fabrikatutako gauzek, garbigailuek, telefonoek, panpinek... Milioika dira eta 1950eko hamarkadatik hona mundu osoan za-

ALEJANDRO CEARRETA UTZIA

Plastikoak, garbigailuak, telefonoak... Guk fabrikatuko gauzak dira Antropozenoaren arrasto nagusia geologoek aztertzen dituzten geruzetan. Argazkian, Erreterria inguruan (Gernika) jasotako laginei begira ageri da Alejandro Cearreta.

baldu dira. Banaketa globala izatea ezin bestekoa da garai geologiko izendatu ahal izateko.

Pixka bat freskoago behar genuke, egun.

Bai, azken 800.000 urteotan, batez beste, 90.000 eta 10.000 urtekoak izan dira, hurrenez hurren, glaziazioak eta aro epelak. Holozenoak, 11.700 urterekin, aro epelen batez besteko iraupena gainditu du daborduko, hurrengo glaziazioaren hastapenean beharko genuke. Baina batzuetan izan dira glaziazio arteko tarte luzexegoak, horrek sortzen du zalantza, iraupen luze hau naturala ote den.

Agian berdintzen ari gara hozte hori planetaren berotzearekin?

Hor dago koxka: hoztea zer ari den moteltzen. Akaso gasen isurketaren ondorioz dagoen berotzeak? Normala da ala gizakion ondoriozkoa? Interes handiak daude berotze globala eta Antropozenoa onartuak izan ez daitezen, onartzeak behartuko gintuzkeelako gure bizimodua, sistema ekonomikoa eta aberastasunaren banaketa birpentsatzera. Baina aldeko eta kontrakoan lehia politikoa da, ez zientifikoa.

Denak zarete Antropozeno deitzearen aldekoak talde horretan?

Denak ados gaude Antropozeno izen dapienarekin baina ez gatoz bat horren abiapuntua zehazteko ulean. Taldean 32 lagun gaude eta gehienok 1950etik aurrera gertatutako bizkortze handian ezartzen dugu Antropozenoaren hastapena. Beste batzuek Neolitoan jartzen dute, animaliak eta landareak gobernatzen hasi ginen garaian.

Zeintzuk dira Antropozenoa kontzeptua arbuizaten dutenen argudioak?

Ez zela geologiatik sortu, behaketa batzuetatik abiatuta frogia geologikoak biltzeari ekin zaiola. Jenio baten burutapena izan zen? Bai, baina horrek ez du baliorik gabe uzten kontzeptua. Beste gaitzespen batzuen ildoak da kontzeptu politikoa dela zientifikoa baino.

Horrek galga dezake onarpenera?

Bai, zientzialariok orain arte iraganez geroa egon garelako, denbora horietatik kanpo kokatzen ginen. Honek galdetzen digu egun bizi garen aroaz eta nolabaiteko beldurra sortzen du geologoen komunitatean, Antropoze-

noaren onarpenak ondoren horren inguruko galderak egitera behartuko gintuzkeelako, onargarria ote den... Kontzeptuak interpretazio politikoak izango ditu gero, noski, baina oraingo eginkizuna haren existentzia zientifikoki zehaztea da, frogia geologikoei erreparatuta.

Kanpo interferentziarik bada?

Antropozenoa onartzeak interes ekonomiko batzuei eragingo lieke. Adibidez, petrolio ekoizleei. Beraz, lehia politikoa da hor, ez zientifikoa. Zer abantaila luke abiapuntua Neolitoan jartzeak? Bada, ez lukeela zalantza jarriko gure jokabidea, ardura arbasoengan jarrita. Beste batzuk Antropozeno on bateg mintzo dira, *think tank* estatubatuar batzuen eraginez, akaso ona delako usatea bultzatzen ari dira AEBetan. Klima aldaketaren ondorio onei erreparatzen diete, garia landatu ahal izango dugula Alaskan edo Siberian... Beste batzuk oso kezkatuta daude, Ozeano Bareko irla batzuk desagertuko ote diren beldur dira. Eztabaida zientifikoa interpretazio horietatik kanpo mantendu behar dugu. ■

Axier Lopezen txioan agertzen ziren poliziak: “Gu hori baino guapoagoak gara”

Bere pribatutasuna zaintzeko [barreak] kazetari baten kontra Mozal Legea lehen aldiz erabili duten poliziak famatu bihurtzeko bidean dira: “Argazki hau txiokatzeagatik zigortu dute” dioten mezuak hainbeste izan dira, bertan

agertzen direnek egun hartan hobeto makillatu eta soineko berria ez jantzi izana madarikatzen ari direla. “Ni berez hor agertzen naizena baino guapoagoa naiz”, adierazi dio agenteetako batek. Bere ispiluari.

Diario Vascoko kazetari batek astebete darama galduta Lasarteko errotonda berari bueltaka

Angel Mundaka Diario Vascoko erredaktore bipila ARGIAko egoitzara iritsi ezinik dabil apirilaren 7tik, EAEko Barne Sailak jakinarazi duenez. “Erredaktore buruak Axier Lopezi elkarrizketa egitera bidali ninduen ez dakit zein mozalen kontura”, azaldu du jurnalistak arnases-tuka, mugikor bidez ETBri eskaintako elkarrizketan, “baina joder ze ezkutatu-ta daukaten egoitza ARGIAko horiek!”.

Egunkarian astebete daramate Mundakaren artikuluen zain. “Horregatik ez dugu ezer argitaratu gaiatzagustatuko litzaigukeen arren; kazetari azkarrago bat bidali genezakeela ere otu zitzaigun, baina ez dakizu zenbatean jarri den gasolina”, adierazi du

Antonia Aitzakiondok, Vocentoko harreman publikoetako 23 arduradunetako batek. “Fermuki ukatzen dugugertatutakoa ezkutatu nahi izan dugunik, mihi gaizto batzuek iradoki duten bezala”, gaineratu du lankideen algararen artean.

ARGIAk ere isuna ipini dio Axier Lopezi, espainola izateagatik

ARGIAko barne-diziplina lantaldeak Axier Lopez kazetaria zigortzea erabaki du, curriculumean gezurretan aritu zela baieztatu eta gero. “Lopezek euskal herritar peto-petoa zela sinetsarazi zigun, izenean ‘x’ jator hori eta guzti ipinita, eta hara non jakin dugun espainiarra dela”. ARGIAko iturri anonimo batek baieztatu duenez, lankideentzat mingarriena ez da izan Lopezen benetako izaera argitzea, beste hedabide baten bidez jakin izana baino.

Lopez bera gogoz saiatu da espainiartasuna egozten dion *The Guardian*-en albisteari ñabardura egiten, baina lankideek ez diote sinetsi: “Gure erreferentzietako bat da tabloide hori, ez zuten esango Axi... barkatu, Lopez espainiarra denik ondo kontrastatu gabe”.

Oraindik ez dute aditzera eman zenbatekoa izango den isuna, baina ARGIAko langileek, asanblada jatorrean bildurik, ordainketa beren gain hartu eta euren buruen aurkako helegitea aurkeztea deliberatu dute, pote bat hartzen joan aurretik.

ARGIAKOEN (G)UNEA

Gure gaiak dira gure baloreak,
ARGIA kideak gure oinarria

OROIMEN HISTORIKOA
PAREKIDETASUNA
HERRIEN MUNDUA
HEZKUNTZA ERALDATZAILEA
| EUSKALTALETASUNA
ELIKADURA BURUJABETZA
INDEPENDENTZIA
DEMOKRAZIA ZUZENA
DESOBEDIENTZIA ZIBILA
GIZA ESKUBIDEEN DEFENTSA
ERABAKITZEKO ESKUBIDEA
SEXU ASKAPENA

Atal honetan, herri eragileen lana ezagutarazi eta urtean zehar kaleratutako materiala zozketatuko dugu hilero ARGIAko harpidedunen eta Piztu Ezazu ARGIAren bitartez ekarpen ekonomikoa egiten duzuenon artean.

Euskarazko astekari zaharrena gara, Zeruko Argiaren oinordeko, eta 2019an ehun urte beteko ditugu euskarazko kazetaritza egiten. Urrunago goaz ordea, eta euskarazko kazetaritza egiteaz gain, gure irakurleei euskaltzale aktibo, euskararen erabileran eragile, izateko tresnak eskaintzen saiatzen gara.

APIRILEKO ZOZKETAK

Kontseilua eta
Euskaraz Bizi Nahi dut (3 saski)

Kontseilua
kontseilua.eus

Irten hizkuntzaren armairutik
(5 liburu)

Emun
www.emun.eus

Azken Txorakikeriak

ARGIA
www.argia.eus/denda

Euskal Herrian Euskaraz-en
materiala

Euskal Herrian Euskaraz
www.euskalherrianeuskaraz.org

Herri mugimenduko eragilea bazara eta zure lana ezagutarazi nahi izanez gero, jar zaitez gurekin harremanetan

PARTE HARTZEKO

📞 943 371 545
gunea@argia.eus
www.argia.eus/gunea

1966 | GAUR KONSTELAZIOAK | 2016

Gaur Taldea eta Barandiaran Galeria | Kairós garaikidea

GAUR

BASTERRETXEA | ZUMETA | BALERDI | MENDIBURU
AMABLE | OTEIZA | SISTIAGA | CHILLIDA

KAIRÓS

BADIOLA | FAJFRIC | GOLDSCHMIED & CHIARI |
JAIO + VAN GORKUM | PSJM | ORTIZ | SALA | VIEITES

ERAKUSKETA

2016-1-23 / 2016-5-15

#GaurKonstelazioak

SAN TELMO MUSEOA

Zuloaga plaza 1, Donostia / San Sebastián
www.santelmomuseoa.com | @santelmomuseo

ANTOLATZAILEAK:

STM
San Telmo Museoa

donostiakultura.com

BABESTEN DU :

PATRONO PRIBATUAK:

EL DIARIO VASCO

ERAKUNDE BABESLEAK :

ENPRESA ONGILEAK :

berria

naiz:

